Annus IV. - Vol. IV. Die 30 Aprilis 1912. Num. 8.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Pii PP. X:* Litterae Apostolicae, pag. 293; Epistola, pag. 295. — II. *S. C. Concilii:* Brixien. et aliarum. Concursuum paroecialium, pag. 296. — III. *S. C. Rituum:* Decretum circa novas rubricas, pag. 322; Lauretana. De capellanis honorariis, pag. 325; Dioecesum Galliae, etc. De festo B. Ioannae de Arc, pag. 326. — IV. *S. R. Rota:* Ravennaten. Nullitatis matrimonii, pag. 327. — V. *Secretaria Status:* Epistolae, pag. 333.

Diarium Romanae Curiae: Congregazione preparatoria, nomine, necrologio, pag. 336.

ROMAE

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MDCCCCXII

Directio: Palazzo della Cancelleria — Roma.

Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.

Pro Italia, L. 12. — Extra Italiam, L. 15.

Unius fasciculi, L. 1.

« *Bis fere in mense* (Commentarium) *prodibit ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur* » (Ex *Commentarii Officialis* ratione die 29 octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

(An. IV, n. 8 - 30 Aprilis 1912)

ACTA PII PP. X

Litterae Apostolicae.

PAG.

Tota Canadensi regione. - Confraternitas Nostrae Dominae a Sacro Corde Iesu, in templo Missionariorum SS. Cordis civitatis Quebecensis canonice instituta, erigitur in Primariam cum facultate aggregandi in universa ditione Canadensi. - *25 Martii 1912* . 293

Epistola.

Habuimus cur laetaremur. - Ad R. P. D. Antonium Adulphum Perez, Episcopum S. Salvatoris in America, post primum conventum eiusdem dioecesis catholicorum feliciter celebratum. - *20 Aprilis 1912*. 295

S. CONGREGATIO CONCILII.

Brixien. et aliarum. - Concursuum Paroccialium. - *22 Aprilis 1912* . 296

S. CONGREGATIO RITUUM.

I. Decretum circa novas rubricas. - *19 Aprilis 1912* 322
II. *Lauretana.* - De capellanis honorariis. - *19 Aprilis 1912* 325
III. *Dioecesum Galliae eiusque coloniarum.* - Festum B. Ioannae de Arc in Gallia ad ritum duplicem secundae classis evehitur. - *24 Aprilis 1912* 326

SACRA ROMANA ROTA.

Ravennaten. - Nullitatis matrimonii (Pasolini-Montague). - *29 Decembris 1911*. 327

SECRETARIA STATUS.

Epistolae.

I. Ad R. P. Vicentini, Superiorem Generalem Instituti Missionariorum Sancti Caroli, quorum zelus pro italicis emigrantibus merito commendatur. - *15 Ianuarii 1912* 333
II. Ad R. P. C. Zocchi, S. I., ob libros Beatissimo Patri tamquam filiale venerationis obsequium reverenter exhibitos. - *22 Martii 1912* 334
III. Ad R. D. Eugenium Bodin, Congregationis Missionis, ob exemplar Beatissimo Patri reverenter exhibitum operis nuper editi « Édition du Nouveau Testament. Texte grec-latin ». - *1 Aprilis 1912* 335

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. Sacra Congregazione dei Riti. *Congregazione preparatoria*. 336
II. Segreteria di Stato. *Nomine* 336
III. Necrologio 336

Annus IV. - Vol. IV. Die 30 Aprilis 1912. Num. 8

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA PII PP. X

LITTERAE APOSTOLICAE.

CONFRATERNITAS NOSTRAE DOMINAE A SACRO CORDE IESU, IN TEMPLO MISSIONARIORUM SS. CORDIS CIVITATIS QUEBECENSIS CANONICE INSTITUTA, ERIGITUR IN PRIMARIAM CUM FACULTATE AGGREGANDI IN UNIVERSA DITIONE CANADENSI.

PIUS PP. X.

Ad perpetuam rei memoriam. — Tota Canadensi regione, sicuti accepimus, Beatissimae Virginis Mariae, appellatione Nostrae Dominae a sacratissimo Corde invocatae, cultus simul atque innotuit diffusus est, eiusque simulacrum in multis parochiarum templis publicae venerationi expositum apparuit. Quum autem anno MCM presbyterorum Societas qui Missionarii sacratissimi Cordis Jesu vulgo audiunt, in illa quoque natione domicilium sibi constituisset, cultus ipse, faventibus Sacrorum Antistitibus, novum cepit incrementum. Nam, inter alias studiosae illius Societatis sollertias, Annales Nostrae Dominae publicari coepti sunt; qui commentarii, singulis mensibus Christianorum familiis enarrantes beneficia quae Beatissima Virgo ad se confugientibus largiri consuevit, pietatem adeo fovere et alere visi sunt, ut mirum quantum eorum numerus qui Archiconfraternitati principi adscribi cuperent, quotannis augeretur. Denique venerabilis Frater Ludovicus Nazarius Bégin, Archiepiscopus Quebecensis, consilio et auctoritate sua effecit ut in urbe Archidioeceseos capite, corrogata stipe, curantibus quos supra laudavimus presbyteris, pulcherrimum templum B. M. V. sacrum excitaretur, in quo Confraternitatem Nostrae Dominae rite erectam eorumdem

regimini commisit. Iamvero, quum hodiernus Superior Missionariorum sacratissimi Cordis in civitate Quebecensi commorantium impensis precibus a Nobis flagitaverit ut Confraternitatem illam Primariae dignitate insigniremus, Nos, persuasum habentes id summopere conducere posse, Deipara adiuvante, ad bonum animarum, huiusmodi votis, gravi eiusdem venerabilis Fratris commendatione suffultis, ultro libenterque satisfaciendum esse censuimus. Confraternitatem igitur sub titulo Nostrae Dominae a sacratissimo Corde in templo Missionariorum SS. Cordis civitatis Quebecensis canonice institutam, Auctoritate Nostra Apostolica, per has litteras in primariam evehimus atque erigimur perpetuum quidem in modum et cum omnibus privilegiis quae primariis sodalitiis de iure competunt. Huius autem Primariae sic per Nos erectae Confraternitatis Moderatoribus atque Officialibus praesentibus et futuris concedimus ut ipsi, servatis forma Constitutionis Clementis PP. VIII, Decessoris Nostri rec. me., aliisque Apostolicis Ordinationibus desuper editis, alias eiusdem tituli atque instituti sodalitates, nunc et postero tempore intra fines ditionis Canadensis canonice erectas vel erigendas, sibi rite aggregare, cum illisque communicare perpetuo queant omnes et singulas indulgentias et spirituales gratias quae sint communicabiles, eidem Primariae Confraternitati a Sede Apostolica concessas: decernentes praesentes Nostras Litteras firmas, validas, atque efficaces semper existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri atque obtinere, illisque ad quos spectant sive in posterum spectare poterint plenissime suffragari, sicque per quoslibet iudices ordinarios et delegatos iudicari ac definiri debere, atque irritum esse et inane, si secus super his, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari: non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis ceterisque omnibus, speciali quamquam et individua mentione ac derogatione dignis, in contrarium facientibus quibuslibet.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXV martii MCMXII, Pontificatus Nostri anno nono.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

EPISTOLA.

AD R. P. D. ANTONIUM ADULPHUM PEREZ, EPISCOPUM S. SALVATORIS IN AMERICA, POST PRIMUM CONVENTUM EIUSDEM DIOECESIS CATHOLICORUM FELICITER CELEBRATUM.

Venerabilis Frater, salutem et apostolicam benedictionem. — Habuimus cur laetaremur cum ab Apostolico Delegato nuncium accepimus primi conventus dioecesis istius catholicorum, in principe ista urbe, novembri proxime elapso celebrati, iis etiam faventibus qui Salvatorianam rem publicam administrant. Rei vero gestae relationem perlegentes, praeter Eucharistica sollemnia, de quibus vehementer gratulamur, quaedam animadvertimus conventus ipsius vota ac postulationes populari pietati fovendae summopere accommodata. Clericos ceterosque fideles, ut ea in usum deducant, etiam atque etiam hortamur, utilitates animo praecipientes quas inde, Dei beneficio, consecuturas confidimus.

Quod vero ad studia attinet tuendae publicae prosperitatis, decet plane catholicos viros *ad omne opus bonum*, ut ait Apostolus, *paratos esse* et ceteris exemplum praebere rectae actuosaeque voluntatis, quae nimirum a iustitiae, a caritatis legibus nunquam deflectit. Quibus quidem virtutibus si debitus desit honos, si Apostolicae Sedis iterata in hoc genere iussa ac monita non religiose serventur, profecto nihil unquam efficiatur solidae mansuraeque utilitatis.

Testis benevolentiae Nostrae atque auspex divinorum munerum Apostolica sit benedictio, quam tibi, venerabilis Frater, supremis catholicae istius Reipublicae moderatoribus, iis denique qui conventui interfuerunt, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die XX aprilis MCMXII, Pontificatus Nostri anno nono.

PIUS PP. X.

SACRA CONGREGATIO CONCILII

BRIXIEN. ET ALIARUM.

CONCURSUUM PAROECIALIUM.

Praesens non levis quidem momenti controversia respicit quamdam normam pro concursibus paroecialibus, ab episcopis provinciae ecclesiasticae Mediolanensis in conferentia episcopali habita mense septembris anni 1896 in oppido *Groppello* dioecesis Viglevanensis approbatam, quae vulgo audit *Regolamento per i concorsi alle parrocchie nella Provincia Lombarda*. Ut quaestionis status pateat, eiusdem originem paucis exponere, nec non dispositiones praefatae legis seu *Regolamento* transcribere, opportunum duco.

Quinque concurrentes die 21 ianuarii 1910 ad vacantem paroeciam S. Agathae in civitate Brixiensi favorabile retulerunt votum quoad *scientiam* et quoad *pietatem*, at contrarium quoad *opportunitatem;* ideoque tanquam *non idonei*, quia non *opportuni* ad praefatam paroeciam gubernandam, omnes ab examinatoribus reiecti fuerunt.

Examinatorum iudicium recursu diei 19 maii 1910 impugnavit apud hanc S. C. Sac. Antonius De Toni, parochus loci Gardone Valtrompia, unus ex concurrentibus, instans ut eadem S. C. definitivam sententiam dicere non dedignaretur. Notandum quod Sacerdos appellans non methodum conficiendi concursus in dioecesibus Provinciae Mediolanensis, sed tantum examinatorum concursus ad S. Agatham iudicium sibi adversum impetebat.

Litteris diei 7 iunii subsequentis Episcopo Brixiensi, accepta eius informatione, significavi *opportunitatis* iudicium non ad examinatores synodales sed ad episcopum spectare. Tunc Episcopus sequentibus diei 11 iunii naturam iudicii opportunitatis examinatoribus in provincia ecclesiastica Mediolanensi concessi explicavit: « A seconda del Concilio « di Trento, il quale vuole che il Vescovo elegga fra coloro che dagli « esaminatori saranno stati giudicati " idonei aetate, moribus, doctrina, « prudentia, et *aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis* „ il *Regolamento per i concorsi nella provincia ecclesiastica Lombarda* (compilato ed approvato nelle nostre conferenze episcopali « del 1896) impone ai Vescovi che sopra ciascuno dei concorrenti, già « approvato per la scienza, interroghi gli esaminatori se lo giudichino

« idoneo o no per ciascuna delle parrocchie alle quali concorre, facendo « loro per ciascun concorrente la seguente domanda: " Stimano essi che « il M. R. ...., tenuto conto della classificazione che ha ottenuto in scienza, « della sua condotta e prudenza, come pure dei servigi che ha prestato « fin qui alla Chiesa e della fama che gode in diocesi, sia, quanto al « *carattere*, alla *robustezza fisica* ed alla *attività* che si esige per la par- « rocchia di...., opportuno per essa? „. – È questo il voto che noi chiamiamo « di opportunità e che spetta evidentemente agli esaminatori sinodali, « perchè il loro giudizio della scienza e dei meriti dei concorrenti non « deve essere astratto e generale, ma concreto e particolare in ordine « a quella determinata parrocchia. È avvenuto pertanto che mentre tutti « i concorrenti a S. Agata furono approvati riguardo alla scienza ed alla « pietà in generale, ed anzi alcuni furono giudicati idonei per qualche « altra parrocchia, nessuno fu giudicato idoneo per S. Agata. E per con- « seguenza nessuno io potei nominare ».

Episcopus, accepta responsione quod opportunitatis iudicium ab examinatoribus prolatum limites *consilii* excedere non deberet, rem uberius declaravit haec exponendo: « Essi (examinatores) non intendono « giudicare sulla maggiore o minore idoneità di un soggetto per una « determinata parrocchia, ma semplicemente della idoneità; di modo che « nel loro pensiero, come nella pratica di questa provincia ecclesiastica, « il voto di opportunità riguarda precisamente gli elementi precipui « della idoneità *ad vacantem paroeciam* indicati dal Concilio Tridentino « (prudentia et aliis rebus opportunis) e dal nostro Regolamento (pru- « denza, fama, robustezza, attività, ecc.); e chi non riporta favorevole « questo voto è per ciò stesso giudicato inetto *ad vacantem ecclesiam* « *gubernandam*, ed il vescovo non lo può nominare. Nel caso partico- « lare ho pregato gli esaminatori a dirmi liberamente se essi avevano « giudicato il De Toni non idoneo, o meno, alla parrocchia di S. Agata, « ed ecco qui unita la loro risposta ».

Tenor declarationis examinatorum, de qua sermo fit ab Episcopo, sequens est: « Noi sottoscritti dichiariamo che il voto di opportunità « che siamo invitati a dare dopo quello di scienza e di pietà su ciascun « concorrente, riguarda veramente e sostanzialmente la idoneità del con- « corrente *ad vacantem paroeciam*, specialmente per ragione del criterio « pratico, della correttezza e gravità dei costumi, e di tutti quegli elementi « morali onde risulta la sua attitudine a reggere la parrocchia; di guisa « che quando non raggiunge la sufficienza, sia il voto in scienza, sia il « voto in pietà, sia anche il voto in opportunità, il concorrente non è « eleggibile. Così abbiamo sempre inteso in coscienza, e precisamente

« così abbiamo inteso e praticato anche nel concorso alla parrocchia « di S. Agata ».

Emus Archiepiscopus Mediolanensis, cuius sententiam litteris diei 20 augusti 1910 exquisiveram, ac propositum rem subiiciendi EE. VV. iudicio prudentissimo manifestaveram, litteris diei 30 augusti sic suam aperuit mentem: « Trasmetto a V. E. l'estratto di quella parte del *Rego-* « *lamento per i concorsi ai benefici di questa provincia ecclesiastica*, che « riguarda il giudizio sulla scienza e sulla idoneità dei concorrenti. In « questa diocesi si osserva puntualmente questo Regolamento da 14 anni: « esso è conosciuto dal clero, che lo ritiene conforme al Tridentino ed « alle posteriori costituzioni della S. Sede; nè vi fu caso di osservazioni « sulla legittimità delle provvisioni che in questo tempo superarono il « numero di 500. Quanto è a mia conoscenza il medesimo Regolamento « è osservato anche nelle altre diocesi di questa Provincia: mi consta « di certo delle diocesi di Pavia, Lodi, Como, Crema, Mantova; di Cre- « mona non sono così certo, ma non ho neppure notizie in contrario. « Il caso poi di Brescia non mi è nuovo e, secondo me, è questione di « parole, in quanto che invece di *idoneità* dicono *opportunità*. Quando « infatti si fanno concorrere alla *opportunità* gli elementi della *prudenza*, « del *carattere*, della *salute fisica* in ordine alle condizioni della par- « rocchia vacante, mi pare che sia piuttosto errato dire semplicemente « opportunità, e che si tratti di idoneità, sulla quale debbono pronun- « ziarsi gli esaminatori. La votazione sulla pietà, dopo quella sulla « scienza, mi è nuova: qui non si usa, ma, dove si usa, certamente con « essa non si intende esaurito il compito degli esaminatori; i quali, se « sono poi chiamati a giudicare nei concorrenti delle altre qualità dopo « la scienza e la pietà, questo terzo giudizio riguarda ancora la idoneità, « benchè si voglia chiamare opportunità, non mancando sacerdoti dotti « e santi, ma tutt'altro che idonei a governare parrocchie ».

Exemplar normae (*Regolamento*) ab episcopis provinciae ecclesiasticae Mediolanensis anno 1896 approbatae tum Eminentissimus Archiepiscopus tum Episcopus Brixiensis miserunt: ex ea partem transcribo quae praesentem controversiam respicit: « Terminato il giudizio circa « la scienza dei concorrenti, fa d'uopo, come impone Benedetto XIV, « che " parem, ni forte maiorem, solertiam examinatores adhibeant in « perscrutandis aliis qualitatibus regimini animarum consentaneis: « morum honestatem inquirant, gravitatem, prudentiam, praestita hacte- « nus Ecclesiae obsequia, acquisitam in aliis muneribus laudem, aliam « spectabilia virtutum ornamenta doctrinae arcto foedere consocianda „. « La buona condotta, lo spirito ecclesiastico, e la prudenza devono in

« un parroco essere *arcto foedere* strette alla scienza, epperò, secondo « le decisioni del diritto, il giudizio definitivo sulla idoneità o non « idoneità di un candidato ad essere parroco deve essere congiuntivo « o cumulativo di tutti e tre gli elementi, che sono la scienza, la con- « dotta sacerdotale, e l'opportunità a reggere una determinata parroc- « chia, e conseguentemente le classificazioni sulla scienza si devono « compenetrare con quelle sulla vita e sulle altre attitudini morali del « candidato. Inoltre conviene per la maggior libertà degli esaminatori « che, anche nel giudicare il candidato da questo secondo lato, si abbia « da avere il massimo segreto possibile.

« Perciò a servizio degli esaminatori nella seconda parte dello scru- « tinio si dovranno preparare sei piccole palle eguali ed una scatola a « due scompartimenti, quale si usa comunemente per le votazioni segrete, « e delle sei palle se ne daranno due per ciascun esaminatore.

« Indi Mons. Vescovo o il Cancelliere farà ad essi per ciascuno dei « concorrenti, la seguente domanda: " Stimano essi che il M. R. ..., tenuto « conto delle due classificazioni (*complessiva e preventiva*) che si meritò in « scienza, ed insieme della sua condotta sacerdotale, della sua prudenza, « e delle sue qualità fisiche che essi conoscono, sia idoneo ad essere « parroco? „.

« Ogni esaminatore dovrà rispondere segretamente, ponendo una « palla, secondo che giudicherà *coram Deo,* o dalla parte della risposta « affermativa, o dalla parte della risposta negativa; e si riterranno idonei « quelli che avranno almeno due voti favorevoli, e non idonei quelli che « non ne avranno, o ne avranno uno solo.

« Fatto ciò Mons. Vescovo sopra ciascuno dei concorrenti risultato « idoneo per la risposta alla precedente domanda, interrogherà gli esami- « natori se lo giudicheranno idoneo per ciascuna delle parrocchie, ossia « farà loro per ciascun concorrente la seguente domanda: " Stimano « essi che il M. R. ..., tenuto conto della sua classificazione che ha otte- « nuto in scienza, della sua condotta e prudenza, come pure dei servigi, « che ha prestato fin qui alla Chiesa e della fama che gode in diocesi « sia, quanto al carattere, alla robustezza fisica, ed alla attività che si « esige per la parrocchia di ..., opportuno per essa? „. Quando peraltro si « riferisca solo a parrocchie di condizione ordinaria e dell'infima impor- « tanza in diocesi, la seconda interrogazione si potrà omettere, stantechè « in siffatti casi la risposta alla seconda dimanda riesce già inchiusa « nella risposta alla prima ».

In Curia Mediolanensi harum dispositionum nonnullae modificationes, non quidem substantiales, his verbis adoptatae fuerunt: « Per

« ciò si danno a ciascuno degli esaminatori due palle, una bianca ed « una nera, e si viene alla votazione cumulativa per giudicare se cia- « scuno dei concorrenti, tenuto conto delle classificazioni che meritò in « scienza, per la condotta, per la prudenza, per le qualità fisiche, sia « idoneo ad esser parroco.

« Ogni esaminatore dovrà rispondere segretamente, *coram Deo*, po- « nendo nell'urna la palla bianca o la nera, e si intenderanno idonei « quei concorrenti che avranno almeno due palle bianche. Dopo questa « votazione assoluta, dovrebbe farsi la votazione relativa su ciascun con- « corrente, se cioè si ritenga idoneo ed opportuno per la parrocchia *N.*; « il più delle volte però l'insieme delle circostanze rende superflua questa « seconda votazione ».

In diocesi Brixiensi, ut patet ex relatis, examinatores pro unoquoque candidatorum triplex perficiunt distinctum scrutinium super scientia, pietate ac opportunitate: quoad modum computandi suffragiorum puncta haec refert Episcopus: « Come si pratica attualmente nelle scuole, la « classificazione si dà in numeri decimali. Ciascun esaminatore ha dieci « voti; la somma dei voti dati a ciascun concorrente si divide per tre « e perchè un concorrente sia approvato, deve superare il *cinque*. Così « per es., se Tizio riporta da un esaminatore voti 7, da un altro 6, dal « terzo 5, ha il grado definitivo 6, e per questa parte è approvato ».

Cum Sac. Antonius De Toni, declaratione die 1ª februarii currentis anni exarata, suum revocaverit recursum et paroecia S. Agathae, per novum concursum mense novembri nuper elapsi habitum, iam sit provisa de novo pastore, cui ob specialissimas circumstantias die 9 februarii 1911 indulsi recipere beneficii possessionem, quaestionis obiectum manet tantum norma ab episcopis provinciae Mediolanensis an. 1896 invecta, in ea parte qua iubetur triplex scrutinium, ac iudicium absolutum et relativum seu opportunitatis super idoneitate candidatorum ab examinatoribus perficiendum. Videndum utrum haec consona sint Concilio Tridentino ac posterioribus RR. Pontificum Constitutionibus super collationibus beneficiorum paroecialium. Si supplicandum sit Ssmo pro sanatione ac convalidatione collationum paroeciarum ab anno 1896 usque in praesens, haud erit excipienda collatio paroeciae S. Agathae.

Scite ac satis diffuse agit de quaestione egregius huius S. C. Consultor in suo voto: pauca tantum afferam ex officio.

Multiplex distinctum scrutinium, ac praecipue iudicium absolutum, et relativum seu opportunitatis, ab examinatoribus proferendum, solido videntur inniti fundamento, nempe auctoritate Concilii Tridentini haec (Sess. XXIV, cap. XVIII) decernentis: « Peracto examine, renuncientur

« quotcumque ab his (examinatoribus) idonei iudicati fuerint aetate, « moribus, doctrina, et ***aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam « opportunis:*** ex hisque episcopus eum eligat quem ceteris magis ido- « neum iudicaverit, atque illi, non alteri, collatio ecclesiae ab eo fiat « ad quem spectabit conferre ». Multiplex scrutinium necessarium appa- ret ex multiplicitate qualitatum seu requisitorum de quibus examina- tores debent iudicium ferre, dum iudicium relativum, praeter absolutum, et quidem ab examinatoribus synodalibus persolvendum, innuitur verbis ***et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis.***

Et his consonare videtur dispositio Constitutionis Benedictinae ***Cum illud,*** qua decernitur quod, eveniente die concursus, ac cancellario epi- scopali singulorum merita, qualitates et requisita (uti vocant), incor- rupta fide deprompta a iuribus tempore habili exhibitis, in scriptis sum- matim redigantur, et copia epitomes tradatur non solum episcopo vel vicario generali vices illius obeunti, sed singillatim omnibus examina- toribus ad concursum adscitis, ut tum de scientia, tum de vita, moribus ***aliisque regendae ecclesiae necessariis dotibus*** ferant iudicium.

Iuris allatis praescriptionibus addatur quod iudicii relativi seu oppor- tunitatis ab examinatoribus perficiendi necessitas erui possit: *a*) ex facto quod candidati concurrant ***ad determinatam*** paroeciam; *b*) ex bono ac profectu animarum, quia duplici iudicio, absoluto et relativo, facilius haberi possunt boni ac idonei animarum pastores. Ille verus pastor gregis Christi vocari potest qui praeter dotes essentiales, pietatem nempe, scientiam, aetatem a canonibus statutam, possideat etiam dotes seu requisita quae ad parochi munus in determinata paroecia obeundum sint necessaria.

At ex altera parte, si quaestio attento examini subiiciatur, norma seu ***Regolamento per i concorsi alle parrocchie nella provincia ecclesiastica Lombarda,*** in parte controversa, iuris dispositionibus adversari videtur.

Et in primis recolendum quod, si, iuxta ius Decretalium (Licet canon, cap. 14, ***De electione et electi potestate***, in 6°) ac Tridentinum (cap. III, sess. III, ***De ref.***), beneficia paroecialia conferri debent personis ***dignis et habilibus,*** iuxta idem Concilium (sess. XXIV, cap. I, ***De ref.***), ***digniores*** sint eligendi; quod intelligi debet in ordine ad cap. XVIII (sess. XXIV, ***De ref.***), quo edicitur quod omnes paroeciae conferantur per concursum, et episcopus eum eligat quem ceteris magis idoneum iudicaverit, atque illi et non alteri collatio ecclesiae fiat.

Haec Concilii Tridentini dispositio, posterioribus RR. Pontificum Constitutionibus confirmata, admisso duplici iudicio absoluto et relativo ex parte examinatorum ac praxi perficiendi relativa scrutinia et puncta

suffragiorum computandi, nulla evaderet, quia *dignior*, exhausta materia iudicii ab examinatoribus qui de omnibus dotibus seu requisitis candidatorum iudicarent, inferri deberet ex eorumdem suffragiis, non sine vulnere potestatis episcopalis: quod potiori ratione dici debet de methodo invecta in Curia Brixiensi, superius indicata. Nec in casu quod plures concurrentes ad eamdem paroeciam eadem suffragiorum puncta retulerint, exhausta materia iudicii, posset episcopus unum prae ceteris *digniorem* declarare ac eligere, ut patet. Incommodum non evitaretur si examinatores post triplex scrutinium episcopo idoneos tantum, relicta eidem dignioris electione, denunciarent. Duplex haberetur iudicium relativum, ex parte examinatorum et ex parte episcopi, et duo saepe, iuxta duplex iudicium, haberentur digniores.

His admissis, potest deduci examinatores, ubi iudicent de *idoneitate relativa* candidatorum ad determinatam paroeciam gubernandam, limites muneris eisdem a iure concrediti praetergredi ac episcopalem iurisdictionem coarctare. Quod magis patet si animadvertatur iudicium relativum super dotibus concurrentium ad determinatam paroeciam, huius inspectis specialibus conditionibus, esse potius actum gubernii, ideoque spectans ad episcopum, cuius est dioecesim sibi concreditam gubernare. Addendum iudicium relativum, iuxta normam ab Episcopis Provinciae Ecclesiasticae Mediolanensis anno 1896 approbatam conficiendum, nullo perfici posse firmo criterio, quia de *charactere, activitate ac gradu physicae valetudinis* candidatorum in ordine ad determinatam paroeciam diversimode a diversis iudicibus iudicari potest: hoc iudicium, quod nullo aut fere nullo inniti potest documento, quamlibet effugit inspectionem, et praecipue pendet a subiectiva iudicantium dispositione. Pertinet igitur ad episcopum, cuius conscientiae ac prudenti arbitrio dioeceseos regimen committitur.

Notandum insuper inconveniens videri quod quis, quamvis constet de eius *idoneitate* ad munus parochi *absolute* exercendum, si iudicio relativo reiiciatur, non idoneus declaretur: eius absoluta habilitas non impediret quominus, cum agatur de concursu ad determinatam paroeciam, simpliciter non idoneus de facto evadat.

Animadvertere quoque non inutile duco, ne in re tanti momenti abusus dari queant, iuxta dispositiones huius S. C. die 10 ianuarii 1721, Secretario P. Lambertino serius Benedicto XIV promulgatas, infra decem dierum spatium post peractum concursum appellationis remedium vel a *mala relatione* examinatorum vel ab episcopi *iudicio irrationabili* concedi. Hoc nequit conciliari cum methodo de qua disputatur, quia episcopus post iudicium absolutum ac relativum examinatorum, digniorem

iuxta eorumdem suffragiorum puncta eligere deberet, ideoque nullum ferret iudicium a quo possit appellari.

Nec dari posset appellatio, si plures concurrentes ad vacantem ecclesiam eadem obtinerent suffragia ac episcopus unum prae ceteris eligeret. In hypothesi unum tantum habetur beneficium at plures concurrentes *aequales merito*. Cum episcopus ex necessitate unum tantum ex candidatis eligere debeat, neque reliqui maiora merita vel suffragia iactare queant, locum habere nequit appellatio.

Nullum quoque effectum haberet appellatio a mala relatione examinatorum super iudicio relativo seu opportunitatis, quia huius iudicii elementa (*carattère, attività, robustezza fisica*), quae debent perpendi in ordine ad determinatam paroeciam, facile, ut superius innui, nequeunt documentis probari, et superior auctoritas perspecta habere non potest omnia personarum ac locorum adiuncta.

Et adest alia ratio, quae ostendere videtur iudicium relativum non ad examinatores sed ad episcopum pertinere, cuius sit inter idoneos scientia, pietate ac aliis dotibus in se spectatis, iuxta iudicium examinatorum, eum eligere quem ipse prae ceteris digniorem iudicio relativo, habita ratione iudicii absoluti, declaraverit. Expedit ut quilibet concursus, absque distinctione paroeciarum maioris vel minoris momenti, pateat omnibus sacerdotibus, ut omnes studio incumbant, pietatis officia persolvant ac forti animo in vinea Domini operentur. Admisso quodam, ut ita dicam, ordine cui large natura suis donis faverit (*character, activitas specialis, determinatus gradus physicae valetudinis* parum vel nil pendent a voluntate individui), multi sacerdotes, etsi docti et pii, non adirent concursus, quia ex levi defectu, characteri individuali candidatorum vel physicae constitutioni insito, examinatores deducere possent ipsos non esse idoneos. Vitari facile potest inconveniens si iudicium relativum relinquatur episcopo. Ubi is, inter idoneos scientia ac pietate iuxta examinatorum iudicium, iudicio opportunitatis, quem putet digniorem, omnibus rite perpensis, elegerit, ceterorum fama salva manet nec quis iure conqueri potest de episcopi iudicio. Hoc modo vitatur incommodum concursus S. Agathae diei 31 ianuarii 1910, in quo omnes concurrentes, approbati absolute at reprobati iudicio relativo examinatorum, simpliciter non idonei evaserunt.

Ut patet, quaestio est praecipue de iudicio absoluto et relativo super *idoneitate* concurrentium, quae norma seu *Regolamento* ab episcopis provinciae ecclesiasticae Mediolanensis concessa fuerunt examinatoribus synodalibus. Placeat nunc EE. VV. pro quaestionis definitione, voto Consultoris perpenso, maxima qua pollent prudentia ac iuris peritia sequens

diluere dubium: ***An et quomodo dispositiones pro concursibus paroecialibus ab episcopis provinciae ecclesiasticae Mediolanensis anno 1896 approbatae sustineri possint in casu.***

Et Emi Patres, sub die 29 Aprilis anni proximi elapsi, dubio proposito responderunt: ***Dilata.***

Iterum causa reassumpta est sub die 27 Ianuarii 1912, et iidem Emi Patres, sequenti voto ac omnibus rite perpensis, eidem dubio respondere dignati sunt: ***Affirmative.***

Romae, e Secretaria Sacrae Congregationis Concilii, die 22 Aprilis eiusdem anni 1912.

I. Grazioli, *Subsecretarius.*

VOTUM CONSULTORIS.

1. Saluberrimo consilio Synodus Tridentina modum induxit per concursum in paroeciis conferendis. Cum tamen peculiaris ac certa examinis, in concursu peragendi, forma seu methodus ab eodem Concilio nulla fuisset constituta, ortum habuerunt, ex diversitate methodorum examinis, plura incommoda et litigia, quae ut auferrentur ac in posterum vitarentur, Clemens XI in Litteris ***Quo parochiales*** 10 ianuarii 1721, formam examinis proposuit, deinde a Benedicto XIV in Const. ***Cum illud*** 14 decembris 1742 ampliatam et firmatam. Sed neque omnia in illa forma singillatim potuerunt determinari, ac praesertim nihil statuitur de ratione qua examinatores debent suffragia in examine conferre et idoneos candidatos renuntiare. Unde per consuetudines particulares vel per statuta provincialia aut synodalia plures aliae regulae particulares circa formam illam concursus propositae fuerunt. Et dummodo aliquid non statuatur contrarium menti Concilii Tridentini et posteriorum Constitutionum, nihil est quod reprehendamus; ut enim aiebat suo tempore Card. De Luca (*De Paroch.*, disc. 37, n. 18): « Certa istius (examinis) « forma praescripta non habetur, sed varia est locorum seu episcopa- « tuum consuetudo ... pro examinatorum stylo vel arbitrio, cum, in iis « quae expresse statuta non sunt, non videatur prohibitum unum vel « alterum modum adhibere ». Insuper episcopi prohibiti non sunt adiungere legibus generalibus Ecclesiae nonnullas magis determinatas normas, maxime in hoc puncto disciplinae, cum Tridentinum ipsum dicat: « Licebit etiam synodo provinciali, si qua in supradictis circa exami- « nationis formam addenda remittendave esse censuerit, providere ».

2. His principiis innixi episcopi provinciae Mediolanensis statuerunt in norma illa, quae vulgo audit ***Regolamento per i concorsi,*** plures particulares regulas, maxime circa rationem dandi suffragia in concursu et

clericos idoneos ad paroeciam renuntiandi. In iis tamen nonnulla offendunt, de quibus dubitatur an conformia vel contraria sint menti Concilii Tridentini. Sed non abs re statim a principio monere, in his forsan agi potius de Iure constituendo quam de Iure constituto; cum enim expresse nihil circa ista inveniatur decretum nec in Concilio Tridentino nec in posterioribus Constitutionibus, superest ut praecipue inquiratur an regulae illae statutae ab episcopis Longobardis accedant menti Patrum Tridentinorum an potius ab ea recedant, et utrum originem praebere possint incommodis ac querelis, unde proinde oporteat illas reiicere et contrarios firmare, eodem modo ac fecit Clemens XI in suprarelatis Litteris; siquidem nec forma concursus in istis Litteris proposita antea erat obligatoria, imo nec etiam fuit post istas Litteras donec praecepta est a Benedicto XIV, nec contraria ratio agendi inducebat prius nullitatem concursus. Igitur perpendenda sunt ea quae in citata Norma Mediolanensi minus conformia Iuri, saltem prima fronte, videntur. Duo vero sunt de quibus maxime habetur dubitatio: 1° Utrum probanda sit distinctio inter iudicium absolutum et iudicium relativum examinatorum in ordine ad renuntiandam idoneitatem concurrentium, et maxime utrum examinatores debeant tantummodo proferre iudicium absolutum, an possint etiam munus suum extendere ad dandum iudicium relativum. - 2° Utrum iudicium examinatorum circa idoneitatem concurrentium ad paroecias unico cumulativo scrutinio perfici debeat, an pluribus partialibus et successivis scrutiniis fieri possit renuntiatio idoneorum.

3. Iamvero quoad primum punctum, certum est ignotam hucusque fuisse in Iure, saltem quoad nomina, distinctionem iudicii examinatorum in absolutum et relativum; quia non solum Concilium Tridentinum et posteriores dispositiones canonicae de hoc duplici iudicio silent omnino, verum nec etiam apud Doctores mentio habetur huiusmodi denominationis; iura enim et Doctores simpliciter loquuntur de iudicio emittendo ab examinatoribus circa idoneitatem candidatorum, quin distinguant utrum absolutum vel relativum illud esse debet. Probandane est igitur an reiicienda illa agendi ratio proposita in norma Mediolanensi, iuxta quam examinatores duplex iudicium proferunt, unum absolutum, aliud relativum? - Ista quaestio aliam supponit praeiudicialem et prius resolvendam, an videlicet iudicium examinatorum debeat esse tantummodo absolutum circa idoneitatem in genere ad munus parochiale, an possit etiam relativum esse quod respiciat idoneitatem clerici ad determinatam quamdam parochiam regendam.

4. Et hic imprimis distinguere oportet inter concursus generales ad parochias, in quibus nimirum concurrentes non ad unam determi-

natam parochiam, sed ad plures indiscriminatim adspirant, et concursum particularem qui fit in ordine ad unam determinatam paroeciam. Etenim in primo casu planum est examinatores non debere nec posse iudicium relativum emittere, ac eorum iudicium nihil aliud exprimere posse nisi quod concurrentes sunt vel non sunt idonei ad munus parochiale exercendum. Sed hic non est casus contemplatus in norma provinciae Mediolanensis, ubi certe agitur de concursu indicto ad unam determinatam parochiam. - Deinde considerare oportet concursus illos generales non esse quidem inhibitos a Tridentino, ac hodie ex consuetudine et declarationibus H. S. C. licite fieri posse; aliunde tamen fatendum pariter est concursus generales minus congruere spiritui et menti Patrum Tridentinorum, qui prae oculis videntur habuisse tantummodo concursus particulares: littera enim textus conciliaris loquitur constanter de vacante ecclesia parochiali et series totius illius capitis 18, sess. XXIV, *De reform.*, aperte sese refert ad unam determinatam ecclesiam de parocho providendam per concursum; quod maxime patet ex illis verbis: « Adveniente vacatione cuiuslibet eccle- « siae, tres ex illis (examinatoribus) eligat episcopus, qui cum eo examen « perficiant; indeque, succedente alia vacatione, aut eosdem aut alios tres « quos maluerit, ex praedictis illis sex, eligat ». - Insuper nemo unquam dubitavit concursum indictum pro una determinata paroecia plene respondere menti Concilii Tridentini, dum e converso aliquando serio dubitatum fuit utrum concursus generales essent conformes necne dispositionibus tridentinis. - Hic est etiam sensus communis Auctorum. Sebastianelli (*Praelectiones Iuris Can.*, vol. 2, n. 260): « Legi concursus a « Conc. Trid. praescriptae omnes illae nationes adstrictae dicendae sunt « in quibus est promulgatum idem Concilium. At contrarium constat, « attenta praxi hodierna. In aliquibus enim nationibus, uti in imperio « austriaco ac germanico concursus non fit in singulis vacationibus « beneficiorum parochialium, sed eius loco fiunt concursus generales ... ». Wernz (*Ius Decretal.*, vol. 2, n. 827, Scholion): « Concursus Tridenti- « nus, ubi in rigore iuris non viget, ex Indultis apostolicis vel legitima « consuetudine quoad substantiam suppletur, aut praevio quodam con- « cursu *generali* de sola scientia et examine *speciali* de aliis requisitis « ante provisionem facto, v. g. in Germania et Austria, aut per aequi- « valentem quandam *seriem* examinum v. g. in Belgio et Gallia ». Prümmer (*Manuale Iuris Eccles.*, q. 78): « In pluribus regionibus legi- « tima consuetudo ab Apostolica Sede approbata invaluit, ut concursus « non fiat qualibet vice quando parochia vacat, sed ut examen de « scientia aliisque conditionibus fiat semel vel bis in anno ab omnibus « clericis alicuius dioecesis qui cupiunt esse parochi ... ». Cfr. etiam

Laurentius (*Institut. Iuris Eccles.*, n. 262), Aichner (*Compendium Iuris Eccles.*, § 86), Bargilliat (*Praelect. Iur. Can.*, n. 863), Vecchiotti (*Institut. Canon.*, lib. 2, § 87), etc. Quinimmo vel Sacra Congregatio de Propag. Fide in *Instruct.* 10 octob. 1884 haec aiebat: « Iuxta praescriptum Con-« cilii Tridentini ac Benedictinae Constitutionis, examen per concursum, « tam super doctrina quam super ceteris concurrentium requisitis qua-« litatibus, habendum est cum vacatio ecclesiae paroecialis contigerit. « Viget nihilominus in aliquibus dioecesibus consuetudo examen de « doctrina separandi ab examine de reliquis canonicis requisitis ... Quam-« obrem generatim bis in anno examen habetur de scientia ... ». - Igitur, quid sit illud quod magis congruat Concilio Tridentino, determinare non debemus ex praxi horum concursuum generalium, sed potius ex consideratione concursus particularis.

5. Iamvero si attendamus regulas in Iure constitutas pro praxi istius concursus particularis, non desunt fundamenta iuridica quae suadent facultatem examinatoribus inesse, imo forsan etiam necessitatem, proferendi iudicium relativum circa idoneitatem concurrentium ad unam determinatam parochiam. Etenim

6. *a*) Verba Concilii Tridentini taxativa videntur: « Peracto deinde « examine, renuntientur quotcumque ab his (examinatoribus) idonei iudi-« cati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia et aliis rebus ad *vacan-« tem ecclesiam gubernandam* opportunis »: proinde candidati renuntiari debent idonei non tantummodo in genere ad officium parochiale exercendum, sed in specie ad regendam ecclesiam vacantem pro qua indictus fuit concursus.

7. *b*) Praxis indicendi concursum pro determinata parochia directe et plene respondet menti Concilii Tridentini, ut mox dicebamus: incongruum autem videtur asserere idem Concilium restrinxisse facultatem examinatorum ad solum iudicium absolutum de idoneitate concurrentium ad munus parochiale in genere, quin possint ullo modo ferre iudicium de idoneitate relativa pro illa paroecia determinata; quare enim Concilium tantam sollicitudinem adhiberi voluisset pro unaquaque ecclesia vacante, ita nempe ut adveniente vacatione statim debeat illi vicarius constitui, ut intra decem dies concursus ad illam ecclesiam intimetur, ut adveniente vacatione *cuiuslibet ecclesiae* tres examinatores eligantur qui cum episcopo aut vicario generali examen perficiant, et alia huiusmodi, si deinde examinatores referre non deberent nisi de idoneitate absoluta concurrentium? Et notandum quod praecipua ratio qua motum est Concilium ad inducendum novum modum conferendi paroecias cum interventu trium examinatorum fuit ut digni et idonei parochi

praeficerentur; unde caput exorditur: « Expedit maxime animarum saluti, « a dignis atque idoneis parochis gubernari: id ut diligentius et rectius « perficiatur, statuit sancta Synodus, etc. »; aliunde certum est episcopos, etiam ante Tridentinum, fuisse obligatos ad praeficiendum singulis parochiis clericos dignos et idoneos non solum in genere ad munus parochiale exercendum, verum etiam ad illam determinatam parochiam in qua instituebantur, gubernandam. Ergo si Concilium voluit ut concursus indiceretur pro unaquaque vacante paroecia, et finis huius concursus cum interventu examinatorum esset praeficere ipsi parochiae clericum dignum et idoneum, debuit etiam velle ut per examen, ac proinde per subsequens iudicium examinatorum cognoscerentur quinam essent digni et idonei ad gubernandam illam determinatam ecclesiam.

8. *c*) Praeterea episcopus tenetur eligere ad regendam ecclesiam parochialem vacantem unum ex clericis qui fuerint idonei ab examinatoribus renuntiati, nec potest umquam extra illos aliquem, licet dignissimum et maxime idoneum, assumere. Iam, si examinatores in concursu pro determinata parochia iudicium circa idoneitatem concurrentium tantummodo absolutum proferre possent, evenire facillime posset casus, praesertim quando agitur de paroeciis magni momenti, ut unus vel plures ab examinatoribus renuntiarentur idonei ad exercendum in genere munus parochiale, et tamen ex ipsis nullus esset idoneus, saltem iudicio episcopi, propter speciales circumstantias, ad regendam ecclesiam parochialem quae debet de parocho provideri. Unde duplex inconveniens promanaret; primum ut frustraretur finis intentus a Concilio in praescribenda forma concursus, quod nempe digni et idonei parochi animarum curae praeficerentur; alterum, ut episcopus, contra suam conscientiam, teneretur eligere clericum non idoneum ad paroeciam illam gubernandam. - Quod inconveniens non adeo faciliter habere potest locum in casu concursus generalis ad paroecias; tunc enim episcopus inter plures clericos concurrentes facilius potest distribuere paroecias ita ut unicuique ecclesiae parochus idoneus praeficiatur; e converso, quando agitur de concursu particulari ad determinatam parochiam, non adeo difficilis concipitur casus in quo omnes vel plures vel saltem unus de concurrentibus idonei agnoscatur ad regendas alias parochias, sed nullus ad gubernandam parochiam illam pro qua indictus fuerat concursus. - Itidem, si examinatores deberent tantummodo absolutum iudicium emittere, liceret inquirere quodnam esset criterium prae oculis habendum ad definiendam idoneitatem absolutam clericorum ad paroecias? Profecto unum idemque semper, et ipsum absolutum, quod videlicet candidati ornati sint, in infimo etiam gradu, qualitatibus quae in Iure ad curam

animarum exercendam requiruntur; unde omnes illi qui easdem qualitates possideant etiam in infimo gradu, vel qui habiles sint ad regendam paroeciam etiam minimi momenti, essent renuntiandi idonei ab examinatoribus in quocumque concursu. Ergo sufficerent qualitates huiusmodi: aetas 25 annorum incoeptorum, status clericalis, honestas vitae, scientia competens etiam mediocris, aliqualis prudentia, etc.; quomodo autem tales ab episcopo praefici possint regendis paroeciis maioris momenti, in quibus aetas maturior, scientia et prudentia non communis requiruntur? Et tamen, etiamsi omnes candidati in concursibus ad paroecias istas maioris momenti non superarent descriptas qualitates, deberent ab examinatoribus renuntiari idonei, et unus ex illis necessario esset ab episcopo eligendus. - Huc accedit alia consideratio, quod nempe si ex iudicio relativo examinatorum iniuste excludatur aliquis revera idoneus ad regendam determinatam paroeciam, habet iste remedium in Iure, appellationem nempe a mala relatione examinatorum; dum e converso si iudicium relativum spectet privative ad episcopum, et hic inter approbatos iudicio absoluto ab examinatoribus nullum inveniat relative idoneum ad regimen illius determinatae paroeciae, non habet in Iure remedium ad excludendos omnes concurrentes.

9. *d*) Insuper si munus examinatorum in concursu parochiali restringeretur ad unum iudicium absolutum circa concurrentium idoneitatem, hinc deducerentur nonnulla consectaria quae Iuri minime congruunt. Ponite casum, quod omnes concurrentes sint iam parochi in aliis ecclesiis; nullum tunc deberet esse munus examinatorum, constat enim omnes illos concurrentes esse idoneos absolute ad officium parochiale, ac proinde examen esset inutile iuxta regulam Iuris 31 in 6° « Eum qui certus est certiorari ulterius non oportet ». Pariter si in aliquo concursu conveniant nonnulli clerici iam parochi, alii non parochi, tunc examen esset ab istis dumtaxat exigendum, illi autem idonei essent renuntiandi sine novo examine. Imo potest etiam commode deduci, quod, adveniente vacatione alicuius ecclesiae parochialis, posset episcopus advocare parochum alterius paroeciae, de quo constat esse idoneus absolute ad munus parochiale, et sine concursu illi novam conferre paroeciam. Quae omnia falsa sunt et contra Ius; refert enim Garcia (*De benef.*, part. 9, c. 2, n. 208) decisionem quamdam ab H. S. C. prolatam his verbis: « Episcopus potest, occurrente vacatione beneficii « curati, vocare et admittere ad concursum habentem aliud beneficium « curatum, sed non potest sine concursu, licet obtinuerit ille beneficium » quod possidet, per concursum ». In quibus postremis verbis innuitur non sufficere quod aliquis renuntiatus fuerit idoneus in aliquo concursu,

ad hoc ut sine novo concursu possit obtinere aliam parochiam, dum e contrario, si in singulis concursibus examinatores tantum iudicium absolutum et non relativum proferrent, non apparet ratio quare debeat repeti examen illius, qui iam fuit idoneus renuntiatus ad parochiale munus, saltem si non longum tempus a primo examine fuerit elapsum. Clarius autem quam in citata resolutione loquitur S. C. in declaratione seu instructione data anno 1577 ad instantiam capituli Toletani, sede archiepiscopali vacante, quae integra affertur a Garcia (loc. cit., n. 8) et adducitur etiam a Fagnano (in tit. *Ne sede vacante*, cap. *Illa*, n. 18 et seqq.), ubi dicitur: « Octavo, examen et approbatio pro legitimis non « habeantur ad parochiales vacantes, si antea ad alias parochiales, quae « prius vacaverint, fuerint facta; ita ut *non sufficiat quem iudicatum « fuisse idoneum*, praeteritis mensibus aut annis, *ad aliquas parochiales*, « sed *semper opus sit* novo examine et *nova approbatione ad ipsam « parochialem* de cuius collatione singulis vicibus agetur ». Quibus verbis nescio an aliquod expressius possit requiri quo demonstretur necessitas iudicii relativi ex parte examinatorum. Praeterea, admisso quod examinatores tantum absolute de idoneitate ad parochiales deberent iudicare, saltem possemus episcopo tribuere facultatem conferendi sine novo concursu et examine iis sacerdotibus qui in ultimo concursu habito sint declarati idonei ad curam animarum, quin tamen ullum beneficium sint consecuti, beneficia curata quae per ipsum concursum vacant, id est propter nominationem et promotionem titularium dictorum beneficiorum ad alia beneficia curata. Et tamen episcopus id facere non potest sine speciali venia apostolica, ut adnotat Emus Card. Gennari (*Monit. eccles.*, vol. XVI, p. 484) ubi referens istam et alias facultates in ordine ad concursus parochia es fuisse a S. C. die 17 dec. 1904 Archiepiscopo Mediolanensi concessas, facto verbo cum SSmo, haec verba in fine subiungit: « Nel caso, quantunque alcune cose erano in « potestà dell'Ordinario, come il dare le parrocchie da sè quando il « concorso fosse andato deserto, pure per la provvista delle parrocchie « di risulta non ancora vacate al tempo del concorso, e per l'approva- « zione ad una nuova parrocchia di chi sia stato approvato in un « concorso di altra parrocchia, occorreva la dispensa pontificia, la quale « fu data *ad triennium* ». Cfr. etiam Garcia (loc. cit., n. 100). Huc etiam spectant quae traduntur a Barbosa (*De offic. et potest. Episc.*, part. 3, alleg. 60, n. 91): « In provisionibus de parochialibus per Sedem Apo- « stolicam faciendis, inseri solet clausula illa *(si per diligentem exami- « nationem per te, adhibitis examinatoribus in synodo dioecesana depu- « tatis, ad hoc idoneum esse repereris, super quo conscientiam tuam*

« *oneramus);* et quamvis illa conditionem importet, et operetur quod « examen cum synodalibus examinatoribus requiratur pro forma, ita « ut illud praetermitti nequeat, quantumcumque impetrans sit revera « idoneus, ex late deductis per Nicolaum Garciam *de benef.*, part. 6, « cap. 2, n. 253 cum multis sequentibus, et praesertim n. 266 ubi refert « decisionem in Calagurritana, *beneficii de Ornillos,* 12 octobris 1587 « coram Card. Pamphilio sen., in qua dictum fuit id procedere, etiamsi « fuisset examinatus et approbatus etiam ad parochiales. Attamen visa .... « S. Rot. decisio in una *Pistorien.-Parochialis,* 6 februarii 1623 coram « D. Merlino, mihi videtur conditionem ac formam huiusmodi satis « superque esse adimpletam ex eo quod quis iam antea fuerat coram « eodem Ordinario, synodalibus examinatoribus adhibitis, examinatus « et idoneus repertus et approbatus ad eandemmet parochialem..... Ex « quibus patet responsio ad ea quae tradunt Nic. Garc., *de benef., d.* « part. 6, cap. 2, num. 255 cum seqq.) et Gonzal. (*ad reg. 8 Cancell.*, « gloss. 4, n. 89 et 96 cum seqq.): procedunt enim, ut ipsi loquuntur, « quando non praecessit examen cum tribus examinatoribus synodalibus « iuxta formam praescriptam: vel quando fuit factum ab alio Ordinario, « et approbatio fuit tantummodo generalis ad parochiales - in quibus « terminis versabatur casus in dicta *Calagurritana de Ornillos* coram « Pamphilio sen., ut ibi deprehenditur - non autem quando praecessit « specialis approbatio ad talem parochialem praevio examine; et evidens « est ratio differentiae inter utrumque casum, quia per examen genera- « liter factum ad parochiales, non est plene consultum disciplinae « christianae et curae animarum alicuius certae parochialis; fieri enim « potest quod talis parochialis exigit in suo rectore praecipuas quali- « tates quae ab extraneo Ordinario examinante pro alia parochiali non « potuerint excogitari; quod secus est ubi ad eandem parochialem et « ab eodem Ordinario quis prius fuerit examinatus et approbatus ».

10. Haec sunt fere momenta quibus potest fulciri sententia tribuens examinatoribus iudicium etiam relativum circa idoneitatem concurrentium ad vacantem paroeciam. Quibus adiungere liceat, non videri potestatem episcopi, in facienda electione dignioris, coarctatam ultra terminos Iuris esse ex iudicio relativo examinatorum. Et bene notetur quod dicimus potestatem episcopi ex iudicio relativo non coarctari *ultra terminos Iuris;* coeterum ipsa natura concursus secumfert aliquam libertatis episcopalis coarctationem ex parte examinatorum in designandis rectoribus parochiarum, quia sive concedamus examinatoribus iudicium relativum sive dumtaxat absolutum, episcopus semper coarctatur ad eligendum digniorem inter solos approbatos, nec potest pro suo

lubito alium non approbatum, etiamsi ab eo iudicetur dignior, eligere, prout potuisset nisi praescripta esset forma concursus. Iam supponamus quod in concursu nonnisi unus clericus fuerit approbatus: quid interest tunc utrum ille sit iudicio absoluto an relativo idoneus ab examinatoribus renuntiatus? Episcopi libertas quocumque in casu omnino ligatur, nec de electione dignioris loqui possumus, cum episcopus cogatur illum unum approbatum eligere. E converso quando plures inter concurrentes ab examinatoribus renuntiantur idonei, quamvis hoc fiat iudicio relativo, episcopus semper remanet liber ad eligendum ex eis quem ipse iudicaverit digniorem. In iudicio enim relativo examinatorum nihil aliud per se continetur nisi quod omnes qui fuerunt approbati, censentur idonei ad gubernandam illam determinatam parochiam, sed per se non determinatur quinam ex illis sit dignior; nec episcopus ex illo iudicio adstringitur ad eligendum unum prae alio, sed determinatio dignioris seu magis idonei privative a prudentia et iudicio episcopi pendet. Atque hoc modo intelligitur et exercetur votum relativum in provincia Mediolanensi, ut patet ex declarationibus Episcopi et examinatorum Brixiensium, et Archiepiscopi Mediolanensis, apud *Folium ex officio*, p. 3. Potest quidem evenire ut in determinanda ab examinatoribus simplici ac positiva idoneitate candidatorum, aliqui ex istis maiora suffragia prae aliis obtineant; sed imprimis hoc eodem modo evenire potest licet iudicium absolutum tantum proferatur, quia pendet a maiori numero examinatorum qui aliquem idoneum suo voto declarant; deinde, etiam supposito iudicio relativo, episcopus non adstringitur ad eligendum illum qui plura suffragia retulit inter idoneos renuntiatos. « Non tenetur, ait Card. De Luca (*Annotationes ad Conc. Trid.*, disc. 32, « nn. 25 et 26), item in hac praeelectione episcopus vel alter superior, « ad quem pertinet, sequi maiorem numerum suffragiorum, sed sufficit « ut eligat unum ex iam approbatis; ideoque, si ex. gr., quinque existen- « tibus examinatoribus, aliqui ex concurrentibus cum plenis votis « omnium approbationem habeant, aliqui vero habeant quatuor, et alii « tria vota, potest episcopus praeeligere unum ex his qui trium tantum « votorum approbationem habeant, neglectis his quibus tota vel maior « pars assistat..... Quinimo sufficit ut praeelectus sit de genere appro- « batorum, quamvis approbatio ex episcopi vel vicarii adhaesione resul- « taverit, quia nempe ob votorum paritatem approbationis vel reproba- « tionis actus conclusus non esset nisi cum dicta adhaesione ». Cfr. ipsum De Luca, *De Paroc.*, disc. 1 per totum, et disc. 37, n. 2. - Garcia (*De benef.*, part. 9, cap. 2, n. 109): « Unde ex approbatis episcopus suo iudicio et « non ex votorum calculo, numero et collectione, potest et debet eligere

« eum qui sibi magis idoneus videatur, ut alias censuit S. Congregatio « super dictum cap. 18 his verbis: *Singuli examinatores possunt et debent « dare vota super qualitate cuiuslibet examinati ex forma vers.* transacto, « *et episcopus non ex collectione horum votorum debet eligere, sed ex « versic.* peracto. *Examinatores debent solum renuntiare duos vel tres, « verbi gratia, examinatos idoneos, deinde episcopus absque votorum « calculo, sed suo iudicio eligere debet digniorem.* Alia: *An si pluri- « bus examinatis, aliqui ultra dimidiam partem vocum fuerint conse- « quuti, et sic approbati, et unus omnia suffragia prospera reportavit, « episcopus, facta per examinatores relatione, possit, postposito illo in « quem omnia suffragia confluxerunt, alium ex eis eligere qui ultra « dimidiam partem vocum habuerint, cum omnes dicantur approbati?* « *Respondit Congregatio posse* ». Cfr. etiam Barbosa (*Collect. ad Conc. Trid.*, ad hoc c., n. 122); Ventriglia (*Praxis*, part. 2, adnot. V, § 1, n. 19) et alios communiter.

11. At vero dices: Si examinatores proferant iudicium relativum, ipsi iudicarent de omnibus qualitatibus candidatorum et de omnibus circumstantiis paroeciae conferendae, ac proinde exhausta iudicii materia, non haberet episcopus alia elementa unde digniorem inter approbatos discernere et eligere posset. Respondetur imprimis, examinatores non solum posse sed imo debere iudicare de omnibus qualitatibus candidatorum et de ceteris quae ad curam animarum exercendam sunt necessaria; quod apertissime demonstrat Benedictus XIV (*De Syn. Dioec.*, lib. IV, c. 8, n. 3), dum ait: « Examinatores autem, priusquam concur- « rentes approbent seu idoneos renuntient ad animarum curam, non « solum experiri debent eorumdem scientiam, sed et praecipuam rationem « habere probitatis morum, prudentiae, aetatis et ceterarum qualitatum « quibus praeditum esse oportet cui animarum regimen committitur. « Hanc enim esse Tridentini mentem, satis manifeste ex eius verbis « liquet sess. 24, cap. 18, *de reform.: Peracto deinde examine, renuntientur « quotcumque ab his idonei iudicati fuerint aetate, moribus, doctrina, pru- « dentia et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis:* « et adhuc clarius Tridentini mentem explicavit Sacra Congregatio eius- « dem interpres; praefato enim Abulensi Episcopo sciscitanti: *An pro- « visio parochialis nulla sit si examinatores relationem fecerint solum « quoad litteraturam, examen vero circa mores, aetatem et reliqua episcopo « relinquatur.....* respondit: *Teneri facere relationem etiam circa mores, « aetatem et reliqua.....* Quin immo eadem Congregatio adeo necessarium « reputavit, ut examinatores non solum respiciant scientiam, sed et « coeteras expendant animi dotes eorum, quorum habilitatis ad exer-

« cendam curam animarum periculum faciunt, ut aliter latum ab illis « iudicium, clarius adhuc et expressius quam in praedicta causa Abu- « lensi fecerat, nullius esse roboris postea dixerit, et inde consecutam « ecclesiae parochialis collationem irritam atque inanem decreverit, sicut « affirmat Fagnanus in cap. *Eam te, de aetat. et qual.*, n. 15, inquiens: « *Orta dubitatione an sicut episcopo et examinatoribus simul iunctis « Concilium Tridentinum* cap. 18, sess. 24, *committit examen scientiae, « sic etiam committat eisdem simul examen morum et prudentiae, ita ut, « si examen aetatis, morum et prudentiae factum fuerit a solo episcopo, « concursus sit nullus: die 2 augusti 1607 Sacra Congregatio censuit, « si examinatores non retulerint idoneos quoad omnes qualitates, prout « Concilium requirit, nullum esse concursum etc.* ».

Nec solum ad animi qualitates attendere debent examinatores, sed ad qualitates etiam corporis, ut renuntient idoneos inter concurrentes: « Tacentur, ait Reiffenstuel (lib. I, tit. IV, n. 234) aliae qualitates ex « parte eligendi requisitae, ut quod sit *corpore sanus*, ita ut officio suo « rite fungi valeat; conditione liber, non servus nec bigamus, ac huius- « modi; nam cum talia requirantur ad Ordines sacros rite suscipiendos « (can. *Infames*, cap. 6, quaest. 1, cum concordantiis), multo magis ea « desiderantur in eligendis ac promovendis ad praelaturas ecclesiasticas ». Etiam conditiones paroeciae pro qua indictus fuit concursus ponderandae sunt, ut definiatur non iam utrum aliquis sit dignior, sed utrum simpliciter sit idoneus ad illam regendam, quia v. g., ut ait Carolus Ant. De Luc (*In Adnot. ad Ventriglia, Praxis*, part. 2, adnot. V, § 1, n. 23): « In concursu maior aetas retorquetur contra concurrentes ad « parochiam in locis montuosis et alpestribus, *ubi senex non est idoneus* ». Non videtur igitur reprehendenda norma provinciae Mediolenensis ex eo quod inter qualitates ab examinatoribus prae oculis habendas in proferendo iudicio circa idoneitatem candidatorum, recenseat etiam characterem, activitatem, gradum physicae valetudinis, etc.

12. Hisce igitur praehabitis, respondeamus iam ad propositam obiectionem. Nullo modo videtur exhaustam esse materiam iudicii ex iudicio relativo examinatorum, ita ut episcopo non remaneant elementa ad discernendum digniorem inter approbatos. Nam postquam examinatores renuntiaverint plures idoneos ad gubernandam aliquam determinatam ecclesiam, episcopus instituere potest comparationem inter ipsos approbatos; ac tunc difficile, imo fere impossibile est ut, attentis omnibus ipsorum qualitatibus tum animi tum corporis et conditionibus paroeciae providendae, nullam prorsus inter eos prospiciat disparitatem, ita ut nemo appareat aliis dignior ac magis idoneus ad regimen ipsius paro-

chiae. Itane aequales erunt ut nemo prae aliis habeat maiorem scientiam, vel pietatem, vel merita, vel qualitatem aliquam, quae, inspectis quoque conditionibus et circumstantiis paroeciae, illum prae aliis magis habilem vel dignum reddat ad consequendum regimen ipsius paroeciae? Eo vel magis quod munus examinatorum etiam in iudicio relativo sit tantummodo renuntiare quinam idonei reputentur ad regendam illam determinatam parochiam; ac proinde concurrentes ab ipsis examinatoribus renuntiantur idonei dummodo qualitates requisitas ad regimen illius paroeciae possideant in gradu sufficienti; sed nihil impedit ut, inter ipsos idoneos seu sufficientes relative ad paroeciam illam, alii sint aliis sufficientiores, magis idonei ac digniores; hoc autem discernere pertinet ad episcopum ex comparatione inita inter ipsos approbatos. Nec, etiamsi, ut iam quoque diximus, ex relatione examinatorum appareat aliquis magis idoneus, episcopus tenetur stare huic iudicio examinatorum; sed ipse potest et debet tunc quoque instituere comparationem inter approbatos, ut discernat quinam sit dignior; quod, si suo iudicio reputet digniorem esse eum qui minora suffragia retulit in iudicio examinatorum, potest et debet eum praeferre illi qui maiora retulerat suffragia. Nec est inconveniens si unus dignior appareat ex iudicio examinatorum, alius ex iudicio episcopi, quia examinatores non determinant digniores sed dignos; quod, si aliquando ex suffragatione unus appareat alio dignior, hoc est per accidens, nec episcopus tenetur sequi maiora suffragia ad eligendum digniorem. Unde apud Pallottini (*Collectio... resolutionum* etc., *Concursus*, § II, n. 91) haec leguntur: « Possunt « etiam examinatores de moribus aliisque postulantium qualitatibus, « simul vel de singulis eorum, distincta dare suffragia ad tradita per « Fagnanum in cap. *Eam, de aetat. et qual.*, n. 16 et n. 17, ut, collatis « tandem suffragiis, maiora eadem in alterum ut plurimum inferantur, « atque in actu describantur eos vel primo vel secundo vel inferiori loco « probatos fuisse; si itaque honesta huiusmodi suffragatione pateat ex « ipso suffragiorum numero quinam dignior ab ipsis censeatur, constat « id eos posse portendere quin de concursus vi ambigere fas sit, dum- « modo liberum de electione iudicium ac ius omne plene reservetur « episcopo. In *Brixianen., Concursus paroeciae*, diei 22 iunii 1833, « § Id. ». - Nihil tamen impedit, imo prudentiae episcopali videtur consentaneum, quominus episcopus in eligendo digniori rationem *etiam* habeat suffragationis examinatorum, imo episcopus potest, « si velit, « ut recte monet Benedictus XIV (*De Synod. Dioec.*, lib. IV, c. 8, n. 7), « antequam digniorem ex approbatis renuntiet, quo cautius agat, exa- « minatorum consilium exquirere, quod recte perpendit Ventriglia, *in*

« *praxi rer. Eccles.*, p. 2, annot. V, § 1, nn. 49 et 50 », dummodo episcopus semper remaneat liber in praeelectione facienda (cfr. Ferraris, v. *Concursus*, n. 64). - Denique, etiamsi fingeremus casum, certe valde hypotheticum, in quo post iudicium relativum examinatorum, episcopus nullum haberet elementum ad iudicandum unum prae aliis digniorem inter approbatos in examine, nulla exinde coarctatio haberetur potestatis episcopalis, quia tunc etiam ad episcopi arbitrium pertineret eligere unum prae aliis quem maluerit.

13. Nulla proinde difficultas inveniri potest in eo quod, examinatoribus iudicium relativum de idoneitate candidatorum proferentibus, duplex haberetur iudicium relativum, examinatorum videlicet et episcopi. Nam unumquodque iudicium relativum versaretur circa diversum terminum relationis, nimirum examinatores iudicant relative ad paroeciam vacantem, utrum nempe concurrentes sint idonei ad illam gubernandam, episcopus instituit relationem inter ipsos concurrentes ut perspiciat quinam inter eos dignior sit ad regendam illam paroeciam; proinde examinatores directe et immediate referunt examinatos ad conditiones peculiares paroeciae, episcopus directe et immediate confert approbatos inter se ut iudicet de maiori vel minori idoneitate, et tantum mediate refert ipsos approbatos ad ecclesiam vacantem ut determinet quinam ex eis sit dignior et magis idoneus ad eam gubernandam. Quare iudicium episcopi potius quam relativum dicendum est comparativum, ut observat Argirò (lib. 7, discept. 27) apud Reclusius (*De concursus*, p. 2, lib. 3, n. 22); iudicium vero examinatorum, quamvis relativum, dicendum est positivum, ut apud eosdem.

14. Obiicitur tandem dari concursus, nempe generales ad plures indiscriminatim parochias, in quibus nec profertur nec proferri potest iudicium relativum. Respondetur imprimis hanc rationem ad summum evincere iudicium illud relativum non esse necessarium seu obligatorium in omnibus concursibus, minime vero evincere ipsum iudicium relativum esse quoque prohibitum, ita ut in concursibus in quibus possit proferri, velut in concursibus ad unam determinatam paroeciam, non sit saltem facultativum seu permissum. Imo si attente consideremus omnia quae hucusque fuerunt exposita, dicere debemus magis congruere Concilio Tridentino ut iudicium relativum in concursibus particularibus sit non solum facultativum seu permissum, verum etiam necessarium seu obligatorium. Nec interest quod in concursibus generalibus nequeat iudicium relativum haberi, quia, ut supra diximus, ipsi concursus generales aliquantulum deviant a mente Concilii Tridentini, nec fere nisi ex consuetudine et approbatione S. Sedis eos legitimos dixeris.

15. Nec etiam multum referre videtur si huiusmodi iudicium relativum appelletur iudicium seu votum *opportunitatis*, ut praesertim fit in dioecesi Brixiensi, dummodo de idoneitate revera sit iudicium: coeterum ratio denominationis fundamentum habet in ipso Tridentino aienti: « Peracto deinde examine renuntientur quotcumque ab his idonei iudi- « cati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia et aliis rebus ad « vacantem ecclesiam gubernandam *opportunis* ».

16. Iam hisce omnibus disputatis circa examinatorum potestatem in iudicio relativo ferendo, redeamus ad primam quaestionem in hoc puncto propositam, utrum nempe probanda sit praxis inducta in norma provinciae Mediolanensis pro concursibus paroecialibus circa duplex iudicium ex parte examinatorum, absolutum videlicet et relativum. Et possumus praemittere quod praxis ista, si non quoad nomen, saltem quoad rem, aliquo modo vigeat nonnullis in locis cum approbatione S. Sedis. In Austria enim, Germania et aliis nationibus bis in anno solet haberi concursus generalis quoad scientiam, et iudicium ab examinatoribus, illic datum, est certe absolutum; deinde, vacante paroecia aliqua, alius concursus particularis habetur, in quo examinatores, prae oculis habentes approbationem quoad scientiam in concursu generali datam, instituunt iudicium circa reliquas competitorum qualitates, atque hoc iudicium magis videtur esse relativum. Sed tamen, ut patet, hoc duplex iudicium quod viget in istis nationibus, non convenit omnino cum duplici iudicio, absoluto et relativo, quod praescribitur in norma provinciae Mediolanensis; nam illic unumquodque iudicium datur in diverso concursu et circa diversas qualitates, hic utrumque iudicium datur in eodem concursu et quoad easdem qualitates quae, prius perpenduntur in genere quoad munus parochiale exercendum, deinde considerantur peculiariter in ordine ad regendum determinatam paroeciam; unde, licet revera praxis Mediolanensis robur aliquod accipiat ex praxi illarum nationum, tamen ex sola ista comparatione omnino iustificata dicenda non est. - Quod, si in se ipsa conspiciamus distinctionem iudicii in absolutum et relativum iuxta praxim provinciae Mediolanensis, certe necessaria non apparet, cum generatim in Ecclesia non adhibeatur; imo nec manifestae utilitatis duplex illud distinctum iudicium videtur esse, adeo ut in ipsa norma Mediolanensi permittatur omittere interrogationem circa iudicium relativum quoties agatur de paroecia minoris momenti, ac in modificationibus peculiaribus inductis pro usu curiae archiepiscopalis Mediolanensis expressius dicatur: « Dopo questa votazione asso- « luta dovrebbe farsi la votazione relativa su ciascun concorrente, se « cioè si ritenga idoneo ed opportuno per la parrocchia *N.*: il più delle

« volte però l'insieme delle circostanze rende superflua questa seconda « votazione ». E converso in dioecesi Brixiensi omittitur (ita saltem ex Actis erui videtur) iudicium absolutum circa idoneitatem in genere ad munus parochiale, sed, post vota circa scientiam et pietatem, ut definitivum iudicium profertur votum sic dictum opportunitatis, quod, iuxta explicationes episcopi, nihil aliud est nisi iudicium relativum. « A seconda « del Concilio di Trento,... *Il Regolamento per i concorsi nella provincia « ecclesiastica Lombarda* ... impone ai vescovi che sopra ciascuno dei « concorrenti, già approvato per la scienza, interroghi gli esaminatori « se lo giudichino idoneo o no per ciascuna delle parrocchie alle quali « concorre... È questo il voto che noi chiamiamo di opportunità, e che « spetta evidentemente agli esaminatori sinodali, perchè il loro giudizio « della scienza e dei meriti dei concorrenti non deve essere astratto e « generale, ma concreto e particolare in ordine a quella determinata « parrocchia ». - Non ergo apparet evidens utilitas illius duplicis distincti iudicii: aliqua forsan reperiri potest utilitas in successivo illo duplici iudicio, quando agitur de paroeciis maioris momenti, ut hoc modo gradatim evidentius appareat idoneitas candidatorum ad illam determinatam parochiam. - Quidquid tamen sit de ista necessitate vel utilitate, illud etiam tenendum videtur, quod nempe praxis illa duplicis distincti iudicii, absoluti videlicet et relativi, non sit strictim contraria Iuri constituto, maxime Synodo Tridentinae; supposito tamen quod agnoscatur examinatoribus concursus, iuxta supradicta, si non necessitas seu obligatio, saltem facultas seu licentia proferendi iudicium relativum; et supposito etiam, quod mox videbimus, iudicium examinatorum non unico cumulativo scrutinio esse perficiendum, sed per multiplex successivum scrutinium posse perfici.

17. Notatur quoque in norma pro concursibus provinciae Mediolanensis multiplicitas scrutiniorum quibus completur iudicium examinatorum circa concurrentium idoneitatem. Datur enim imprimis iudicium seu votum circa scientiam candidatorum; neque hoc ipsum iudicium seu votum unicum est sed multiplex, separatim enim iudicantur ab examinatoribus explicatio capitis dogmatici, contiuncula et singuli tres casus morales, postea cumulantur calculi seu puncta omnium horum quinque examinum, indeque habetur iudicium complexivum circa scientiam; cui adiungitur aliud circa scientiam pariter iudicium, praeventivum dictum, quod nempe praevie conficitur a cancellario ex cumulatione classificationum quas obtinuit candidatus tum in curriculo studiorum theologicorum, tum in examinibus quatuor priorum a sacerdotio recepto annorum. Deinde perpensis insimul tum duplici isto circa scientiam

voto, complexivo nempe et praeventivo, tum ceteris candidati qualitatibus sive moralibus sive physicis, exquiritur ab examinatoribus iudicium definitivum absolutum circa idoneitatem ipsius candidati in genere ad munus parochiale; tandem profertur, saltem quando agitur de parochia maioris momenti, iudicium relativum circa idoneitatem ad ipsam determinatam parochiam. - In dioecesi Brixiensi post votum quoad scientiam habetur votum speciale quoad pietatem, hisque duobus votis forsan tribuitur vis iudicii absoluti circa idoneitatem candidatorum; tertio loco datur votum opportunitatis seu iudicium relativum. - Iamvero haec omnia contraria videntur Concilio Tridentino et subsequentibus Iuris dispositionibus, iuxta quas iudicium examinatorum circa idoneitatem concurrentium debet esse cumulativum de omnibus candidatorum qualitatibus insimul perpensis, ac proinde unico non multiplici scrutinio perfici debet.

18. Ac certe nullum esse potest dubium, quin ultimum et definitivum iudicium, quo ex concurrentibus, alii reiiciuntur ut inhabiles, alii renuntiantur ut idonei, debeat esse cumulativum, profluens nimirum ex consideratione omnium simul qualitatum quibus ornantur candidati: clara enim sunt verba Tridentini et clariora adhuc verba Benedicti XIV in Const. *Cum illud:* « Hisque omnibus coniunctim expensis, inhabiles per sua vota « reiiciant, et idoneos episcopo renuntient ». - Attamen non videtur contrarium dispositionibus Tridentini et Benedicti XIV ut huiusmodi definitivum iudicium pluribus aliis partialibus et praeventivis iudiciis seu scrutiniis praeparetur. Quid enim prohibet quominus examinatores prius investigent separatim scientiam candidatorum atque de ea iudicium efforment, deinde pariter inquirant de aetate, prudentia, meritis aliisque qualitatibus ac de hisce singulis iudicent, dummodo, postquam omnia accurate expenderint, tandem ex omnium ponderatione inhabiles reiiciant ac idoneos renuntient? Nec fundamentum huic praxi videtur deesse in Iuribus citatis; nam Tridentinum ait: *Peracto* deinde examine, (*de cuius forma tamen nihil statuit*) renuntientur quotcumque ab his idonei *iudicati fuerint* aetate, moribus, etc. - Expressius vero Benedictus XIV in citata Const. *Cum illud* multiplicia partialia ac successiva vota ceu scrutinia innuere videtur, antequam ad cumulativum definitivum iudicium perveniatur: « Porro examinatores, ait Pontifex, ad assequendam certam « et indubiam coniecturam scientiae, *postquam* diligenter expenderint « singulorum peritiam in evolvendo, explicandoque oretenus aliquo eccle- « siasticae doctrinae capite, ... *ac pari diligentia libraverint a quolibet « scripto datas responsiones quaestionibus propositis; et postquam demum* « deprehenderint qua quisque polleat gravitate sententiarum et elegantia

« sermonis in contiuncula; ... parem, ni forte maiorem solertiam exa-
« minatores *adhibeant in perscrutandis aliis qualitatibus;* ... hisque omnibus
« coniunctim expensis, inhabiles per sua suffragia reiiciant et idoneos epi-
« scopo renuntient ». - Speciatim circa examen doctrinae haec etiam notatu digna sunt quae leguntur apud Pallottini (*Collectio etc.*, v. *Concursus*, § II, n. 99): « Hinc iudicium in concursibus ad parochiales
« ecclesias ita Romae et alibi communiter solet institui, ut ab exami-
« natoribus communi scrutinio et deliberatione super singulas exami-
« nandi seu concurrentis responsiones ad propositas casuum quaestiones
« habitas coram episcopo, ipso probante, conveniatur de singulis *quo*
« *calculo unaquaeque responsio* digna sit, et calculus scripto ad unam-
« quamque responsionem notetur. *Id ipsum de concione seu expositione*
« *fieri solet. His exactis* fit computus punctorum seu calculorum, ex qua
« computatione palam fit quinam sit approbatus et qui reprobatus, hac
« lege ut qui ex. gr. ex 11 punctis non habuit nisi medietatem aut
« infra, is reprobatus censeatur, puta si 5 aut 4 tantum de 10 habuerit.
« Sin vero ultra medietatem habuerit, erit approbationis gradus maior
« vel minor prout ad numerum 11 aut accedit aut distat. In *Lucana,*
« *Concursus,* die 21 maii 1803, § *Animadvertendum* ». - Utique non est praescriptum ut haec separata ac praeventiva scrutinia fiant, antequam deveniatur ad iudicium definitivum proferendum: ut enim inquit Ventriglia (*Praxis*, part. 2, adnot. V, § 1, n. 47): « Licet examinatores
« teneantur renuntiare episcopo idoneos habito respectu ad omnes qua-
« litates praedictas, tamen non tenentur renuntiare singulas qualitates
« eorum qui fuerunt examinati; sed sufficit referre omnes examinatos
« fuisse idoneos quoad omnes qualitates, absque eo quod dicant quoad
« aetatem, quoad mores, quoad doctrinam et alias qualitates: docet
« Cavaler., dec. 299 ». Idemque tradunt Fagnanus (in cap. *Eam, de aetat. et qualit.*, n. 16) et Card. De Luca (*De Paroch.*, disc. 37, n. 22). - At vero neque ex opposito dicemus esse Iure prohibitum, praemittere iudicio cumulativo definitivo partialia et praeventiva scrutinia; imo praxis illa videtur valde utilis, ut hac ratione accuratius examinentur qualitates singulae; quare etiam communis ubique videtur esse.

19. Quaenam autem fuerit mens episcoporum provinciae Mediolanensis dum ista praeventiva iudicia statuerunt, clare desumitur ex his verbis normae saepe citatae: « IV. *Giudizio definitivo sull'idoneità del*
« *candidato.* Terminato il giudizio circa la scienza dei concorrenti, fa
« d'uopo come impone Benedetto XIV che " parem ni forte maiorem
« solertiam examinatores adhibeant in perscrutandis aliis qualitati-
« bus, etc. „ La buona condotta, lo spirito ecclesiastico e la prudenza

« devono in un parroco essere *arcto foedere* strette alla scienza; epperò « secondo le decisioni del Diritto, il *giudizio definitivo* sulla idoneità o « non idoneità di un candidato ad esser parroco, *deve essere congiuntivo* « *o cumulativo* di tutti e tre gli elementi, che sono la scienza, la con- « dotta sacerdotale e l'opportunità a reggere una determinata parroc- « chia; e conseguentemente le classificazioni della scienza si devono « compenetrare con quelle sulla vita e sulle altre attitudini morali del « candidato ».

20. Ista omnia quae hucusque fuerunt exposita, si probatu digna existimentur, demonstrarent assertum initio propositum, quod nempe praesentis quaestionis definitio potius quam Ius constitutum respiciat Ius constituendum. Non enim videtur strictim asseverandum regulas particulares, in norma provinciae Mediolanensis circa concursus propositas, revera contrarias esse Iuri constituto in Concilio Tridentino ac in posterioribus Decretis pontificiis, nec earum observantiam et praxim inducere defectum substantialem in forma concursus, ita ut omnes concursus, iuxta praedictam normam hucusque peracti, irriti ac nullius valoris sint declarandi, proindeque necessaria sit apostolica sanatio et convalidatio omnium collationum quae vi horum concursuum factae sunt. « Forma concursus, ait P. Wernz (*Ius Decr.*, vol. II, n. 827, VII) « servanda est quae in Conc. Trid. et tandem per Benedicti XIV Con- « stitutionem *Cum illud* accuratius est praescripta... At nullitas concursus « nequaquam cum Reclusio generaliter est asserenda, si formalitates prae- « scriptae adamussim non fuerint observatae, sed id valet tantum de « illis conditionibus concursus de quibus expresse et specialiter per clau- « sulam irritantem nullitas concursus statuta est, velut de iudicio exami- « natorum quod unice datum est de sufficienti scientia, non etiam de « honestate vitae aliisque dotibus examinandorum ». - In casu autem nostro methodus provinciae Mediolanensis non demonstratur deficere in aliqua ex dictis conditionibus specialiter clausula irritanti munitis. Ergo nec concursus iuxta ipsam methodum habitos invalidos fuisse dicemus. - Attamen hoc nihil impedit quominus de Iure constituendo, si aliqua in dicta methodo contenta iudicentur minus congrua vel quae incommodis viam sternere possint, corrigi iubeantur, vel etiam quominus novae ac determinatae regulae in punctis controversis ab H. S. C. definiantur ac constituantur.

Haec vero decernere ad sapientissimum EE. VV. pertinet iudicium, cui omnia supradicta subiicio, dum Sacram Vestram Purpuram reverenter deosculor.

S. CONGREGATIO RITUUM

I.

DECRETUM.

CIRCA NOVAS RUBRICAS.

Ad Sacram Rituum Congregationem pro opportuna solutione inse quentia dubia delata sunt; nimirum:

I. Utrum Festa Deiparae et Sanctorum quae sub ritu duplici maiori vel minori in Dominicis agebantur, possint in alia die fixe reponi si eadem Festa mobilia particularia iure vel privilegio translationis et repositionis ornabantur; an potius debeant, sicuti alia Festa mobilia, ad instar Simplicis commemorari, nisi potius velint omitti.

II. Num Festa mobilia quae sub ritu duplici I vel II classis alicubi celebrantur, ius translationis et repositionis habeant, quamvis nulla de hoc iure mentio in decreto concessionis aliquibus locis facta habeatur?

III. Utrum Festa quae in universa Dioecesi vel in toto Instituto die fixa mensis celebrantur, si in aliqua Dioecesis vel Instituti ecclesia sub ritu duplici minori vel maiori Dominicis diebus fuerint hucusque celebrata, debeant commemorari vel omitti iuxta praescriptiones temporarias; an potius celebrari debeant in die fixa iuxta Kalendarium Dioecesis vel Ordinis, servato ritu forsan altiori Officii eiusdem pro Dominicis diebus in particulari Ecclesia concessi?

IV. Num Festa mobilia quae in alia per hebdomadam Feria sub ritu duplici maiori vel minori recoluntur, ut Festa Mysteriorum et Instrumentorum Dominicae Passionis, commemorari generatim debeant iis annis quibus impediuntur, etsi ius translationis et repositionis non habeant?

V. Utrum facultas quae data est per novas rubricas, tit. X, num. 3, Festis a Dominica impeditis ut recoli valeant celebratione omnium Missarum, una excepta, ob votum vel concursum populi, extendi possit ad Festa in perpetuum ad instar Simplicis redacta, vel penitus abolita, eo quod Dominicis olim fuerint affixa?

VI. An Missae omnes quae permittuntur a rubrica, tit. X, num. 3, celebrari possint etiam si occurrat Festum duplex I aut II classis?

VII. Quum ex nova rubrica, tit. X, num. 2, Missae privatae defunctorum in Quadragesima non liceant nisi prima cuiusque hebdomadae die non impedita; quaeritur utrum haec prohibitio generalis sit, atque, recurrente Festo semiduplici aut Feria, Missas etiam privatas quidem seu lectas, sed de anniversario alicuius defuncti ex propinquorum devotione celebrari postulatas involvat?

VIII. Utrum in Missa de Feria Quadragesimae celebrata, ad normam novae rubricae, tit. X, num. 2, post commemorationem Festi duplicis eadem die recurrentis, addi debeat tertio loco oratio *A cunctis;* et si negative, utrum sumi possit collecta ex devotione celebrantis addenda; et si pariter negative, utrum id liceat in Missa feriali, Festo semiduplici recurrente?

IX. Quum in Decreto die 2 martii currentis anni praescriptum sit, Dominicam II post Epiphaniam anticipandam esse in Sabbato aut in alia praecedenti Feria, in qua occurrit Festum ritus semiduplicis; et si nullum semiduplex infra hebdomadam habeatur, in Sabbato aut in alia praecedenti Feria, occurrente etiam Festo ritus duplicis minoris: quaeritur quid agendum si tota hebdomada impediatur Festis classicis aut ritus duplicis maioris?

X. Quo colore utendum est in Communione extra Missam administranda in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum?

XI. Num in Missis Votivis Praefationem propriam non habentibus legenda sit Praefatio de Officio Sanctae Mariae in Sabbato, quod in eisdem Missis commemorationem habet?

XII. Utrum in Festis novem Lectionum Praefationem propriam in Missa habentibus, et infra tempus Quadragesimale, aut Passionis, aut Paschale celebratis, si dicatur, iuxta rubricam, tit. X, num. 2, Missa de Feria cum commemoratione Festi currentis, adhibenda sit Praefatio Temporis, an Praefatio Festi quod in Missa Feriae commemoratur?

XIII. Quaenam Praefatio adhibenda sit in Missa, Praefatione propria carente, in qua commemoratur tum Festum simplificatum et Praefatione propria gaudens, tum Feria Praefationem Temporis item propriam obtinens?

XIV. Num occurrente Festo novem Lectionum in Feria II et IV Rogationum et in Feriis Quatuor Temporum Adventus et mensis Septembris, legi possint et debeant Lectiones de Scriptura, quae die immediate antecedenti vel sequenti fuerint impeditae, si Festum illud novem Lectionum Lectiones proprias vel de Communi non reposcat?

XV. Et quatenus affirmative ad XIV:

1° Utrum Lectiones de Scriptura diei praecedentis, an Lectiones de Scriptura diei sequentis sint praeferendae, si ambae fuerint impeditae?

2° Num a sua die Lectiones de Scriptura occurrente amoveri possint ut in Feriis Homiliam habentibus Lectiones de Scriptura legi possint, ita ut, exempli gratia, si Lectiones Feriae II infra hebdomadam III Adventus impediantur, poni possint et debeant in Feria III, et Lectiones Feriae III in Feria IV, et ita in similibus?

XVI. Num initium alicuius Libri, si aliter poni nequeat, reponi possit et debeat in Festo novem Lectionum, quod Lectiones revera proprias et historicas in I Nocturno habeat, prout habent utraque Cathedra et Vincula S. Petri Apostoli, Conversio S. Pauli Apostoli, Inventio S. Stephani Protomartyris et similia?

XVII. Et quatenus negative ad XVI, num idem dicendum sit de Lectionibus appropriatis, prout sunt appropriatae in Festo Dedicationis Basilicarum Ss. Petri et Pauli, S. Mariae Maioris et in similibus?

Et Sacra Rituum Congregatio, ad relationem infrascripti Secretarii, audita sententia Commissionis Liturgicae, reque accurato examine perpensa, rescribendum censuit:

Ad I. Negative ad primam partem, nisi obtineatur novum Indultum; affirmative ad secundam, iuxta novas dispositiones.

Ad II. Affirmative.

Ad III. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Ad IV. Affirmative, iuxta novas rubricas, tit. III, num. 4.

Ad V. Affirmative, pro simplificatis; negative pro abolitis.

Ad VI. Negative, salva tamen rubrica generali Missalis, tit. VI, *de translatione Festorum*.

Ad VII. Affirmative.

Ad VIII. Quoad primam partem, provisum per Decretum diei 22 martii 1912 ad 5; quoad secundam et tertiam partem, negative.

Ad IX. In casu Dominica anticipetur in Sabbato, aut in alia praecedenti Feria in qua occurrit Festum ritus duplicis maioris.

Ad X. Utendum colore violaceo, aut albo.

Ad XI. Affirmative ad mentem recentium Decretorum.

Ad XII. Adhibeatur Praefatio Temporis, utpote propria Missae.

Ad XIII. Adhibeatur Praefatio Festi simplificati et prius commemorati.

Ad XIV. Affirmative.

Ad XV. Quoad primam partem, legantur Lectiones diei praecedentis; quoad secundam partem, affirmative.

Ad XVI. Negative.

Ad XVII. Negative.

Atque ita rescripsit, declaravit et servari mandavit, die 19 aprilis 1912.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus.*

L. ✠ S.

† Petrus La Fontaine, Episc. Charystien., *Secretarius.*

II.

LAURETANA.

DE CAPELLANIS HONORARIIS.

A Sacrorum Rituum Congregatione expostulatum est: An privilegia et insignia a Summis Pontificibus collata Capellanis honorariis almae Cathedralis Basilicae Lauretanae, iuxta documenta eidem Sacro Consilio exhibita, extra ambitum praefatae Basilicae et dioecesis Lauretanae-Recinetensis a dictis Capellanis honoris rite nominatis adhiberi queant?

Et Sacra Rituum Congregatio, attentis enunciatis documentis Pontificiis necnon litteris episcopalibus quibus memorati Capellani eligi ac nominari solent, audito etiam specialis Commissionis suffragio, respondendum censuit: Negative ad normam Brevis *Illud est proprium* Leonis Papae XIII f. r. 29 ianuarii 1894 ad III (Decr. Authent., S. R. C., n. 3817, *De Canonicis honorariis*), Motus proprii *Inter multiplices* Ssmi Dñi nostri Pii Papae X 21 februarii 1905, et subsequentis Decreti seu declarationis S. R. C. 14 martii 1906.

Atque ita rescripsit ac declaravit, die 19 aprilis 1912.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus.*

L. ✠ S.

† Petrus La Fontaine, Episc. Charystien., *Secretarius.*

III.

DIOECESUM GALLIAE EIUSQUE COLONIARUM.

FESTUM B. IOANNAE DE ARC IN GALLIA AD RITUM DUPLICEM SECUNDAE CLASSIS EVEHITUR.

Postquam Apostolica Sedes Decreto diei 25 augusti 1909 Festum Beatae Ioannae de Arc, Virginis, Dominica infra Octavam Ascensionis Domini quotannis in universa Gallia recolendum concessit, in nonnullis quidem dioecesibus sub ritu duplici secundae classis, in ceteris vero sub ritu duplici tantummodo maiori, idem Festum a fidelibus miro pietatis studio in dies aucto et spiritualibus consequentibus bonis ibidem celebrari coeptum est. Quare ut plenior habeatur uniformitas in liturgicis honoribus Beatae Puellae Aurelianensi tribuendis, Emi et Rmi Viri, Archiepiscopi, omnesque Galliae Dioecesum Antistites, una cum Rmo Dño Episcopo Aurelianen. vota quoque plurium Moderatorum Regularium Familiarum sive Societatum vota depromente, a Ssmo Domino Nostro Pio Papa X suppliciter petierunt, ut enuntiatum Festum Beatae Ioannae de Arc, Virginis, sub ritu duplici secundae classis, de benigna Apostolicae Sedis extensione, in cunctis Galliae eiusque Coloniarum Dioecesibus recoli valeat.

Sanctitas porro Sua huiusmodi supplicia vota peramanter excipiens, Festum Beatae Ioannae de Arc, Virginis, adsignatum Dominicae infra Octavam Ascensionis Domini, in cunctis Galliae eiusque Coloniarum Dioecesibus sub ritu duplici secundae classis, de speciali gratia, celebrandum indulsit: servatis rubricis. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 24 aprilis 1912.

Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus.*

L. ✠ S.

† Petrus La Fontaine, Episc. Charystien., *Secretarius.*

SACRA ROMANA ROTA

RAVENNATEN.

NULLITATIS MATRIMONII (PASOLINI-MONTAGUE).

Pio Papa X feliciter regnante, Pontificatus Dominationis suae anno nono, die 29 decembris 1911, RR. PP. DD. Franciscus Heiner, Ponens, *Ioannes Prior et Aloisius Sincero, Auditores de turno, in causa* « Ravennaten. - Nullitatis matrimonii » *instante pro appellatione adversus sententiam Rotalem diei 15 maii 1911 Defensore matrimonii ex officio, inter Pasolinum Pasolini, repraesentatum per legitimum procuratorem Vincentium Sacconi, advocatum, et Mildredam Montague, interveniente et disceptante in causa eodem vinculi Defensore, sequentem tulerunt sententiam definitivam.*

Pasolinus Pasolini, nobili genere Ravennae ortus, anno 1907, aetatis suae trigesimo secundo, matrimonium iniit cum Mildreda Montague, puella americana, acatholica, in sacello quodam privato prope Florentiam, coram Conrado Confalonieri, Canonico Florentino, qui ut testis auctorizabilis delegatus fuit a parocho S. Marcelli de Urbe, in cuius paroecia domicilium fovebat sponsi pater, Comes Petrus Desiderius Pasolini, quod participare videbatur ipse filius tempore matrimonii contracti. Istud autem matrimonium ob infidelitatem mulieris, quae relicto marito in Americam rediit, infaustum habuit exitum. Comes Pasolinus deinde, ut statum libertatis recuperaret, matrimonium vitio clandestinitatis accusavit, eo quod parochus S. Marcelli de Urbe neutrius sponsi erat proprius parochus, et petiit obtinuitque a Romano Pontifice licentiam, ut H. S. Tribunal in prima instantia videat causam, et quidem sub dubio concordato: *An constet de matrimonii nullitate in casu.* Cui dubio RR. PP. de Turno in sessione iudiciali diei 15 maii 1911 censuerunt respondendum esse *affirmative;* ideoque tulerunt sententiam, *constare de matrimonii nullitate in casu.* Ab hac autem sententia Defensor vinculi ex lege Benedictina rite interposuit appellationem, ita ut hodie in secunda instantia eadem causa cognoscenda et decidenda sit sub dubii formula: *An sententia rotalis confirmanda vel infirmanda sit in casu.*

Ius quod spectat. – « Ad valorem matrimonii requiritur... alterutrius « sponsi proprius parochus domicilii habitationis, vel quasi talis » (Reiffenst., *Ius can., Lib. IV, Tit. III, n. 55* cum communi, ex Conc. Trid., *Sess. 24, De Reform. matrim., cap. 1*). Ideo autem dicitur: « domicilii « habitationis », quia, ut prosequitur Reiff., *l. c., n. 58*: « Concilium Tri- « dentinum requirit proprium parochum, hic autem est parochus habi- « tationis seu domicilii, utpote ratione cuius quis parochianus est et « dicitur per dicta *Lib. III, Tit. XXIX, De Parochis, n. 10* ».

« Constituitur autem domicilium », uti docet Pirhing, *Ius can., Lib. II, Tit. II, n. 12* cum communi, « animo et facto, id est animo ibi perpe- « tuo habitandi (nisi quid occurrat, quod eum faciat recedere, animo « tamen redeundi. *Gl. fin.* in *L. Cives c. de incolis, Lib. X*) et facto, seu « ipsa actuali habitatione, *L. l. Domicilium 20* etc., ita ut utrumque copu- « lative requiratur ut quis in aliquo loco dicatur habere domicilium, « scilicet actualis habitatio, et animus ibi perpetuo manendi nisi ob « causam de novo supervenientem animum mutet, *c. l. cives:* neque ta- « men requiritur diuturna habitatio, sed quamprimum quis ad locum « pervenit animo ibi perpetuo permanendi, incola censetur et domicilium « ibi constituisse, *l. Pupillus, 239, § Incola, ff. de V. S.* ».

Iamvero sententia appellata errat, si post traditas rectas notiones domicilii et quasi-domicilii prosequitur: « Differentia autem specifica « inter utrumque in animo constitit seu voluntate, quae in domicilium « ad omne vitae tempus, vel saltem longissimum, puta decennium, se « extendere debet; in quasi-domicilio autem sufficit, ut se extendat ad « maiorem unius anni partem, quae autem maior anni pars non mathe- « matice sumenda est; ideoque non deest opinio eorum, qui sex men- « ses tantum ad quasi-domicilium acquirendum sufficere dicunt, imo « S. R. et U. Inquisitionis Congregatio in casu quodam (die 9 nov. 1898) « sufficere revera declaravit » (v. Noldin, Aichner, *C. l. Eccles., § 164*).

Et revera. *Primo* affirmari nequit, ad domicilium requiri animum manendi alicubi perpetuo « vel saltem longissimum tempus, puta decen- « nium ». Nam intentio, quae requiritur ad domicilium constituendum, non ea est, qua quis intendit manere alicubi constanter vel ad decennium, sed *perpetuo*. Equidem « in dubio... si non constet de animo per- « petuo manendi in loco aliquo, post decem annorum continuam habi- « tationem, domicilium ibi constituisse censendum est ». Pirhing, *l. cit., n. 12;* Bartolo, *etc.* Verum, ut patet, decennalis habitatio non est nisi *praesumptio iuris* de intentione perpetuo manendi alicubi.

Secundo autem nequit approbari sententia illorum, qui ex cit. decisione S. Officii doceant ad quasi-domicilium acquirendum sufficere

sex menses. Nam hic quoque agitur de mera praesumptione. Equidem factum habitationis per sex menses in aliquo loco praesumere facit intentionem ibi manendi per maiorem anni partem. Intentio vero quae ex sacris Canonibus requiritur ad constituendum quasi-domicilium, ea est quae se extendit ad maiorem anni partem, non vero ad sex tantum menses (cfr. *Rota Romana - Nullit. matrim. De Magri-Albini* ubi fuse haec explicantur).

Ceterum etiam citati Auctores item docent. Aichner enim *l. c.* haec habet: « S. C. Inq. die 9 nov. 1898 declaravit: " Se conferentes in civi-« tatem *N.* ex alio loco vel parochia, dummodo ibi commemorati fuerint « in aliqua parochia per sex menses, censendos esse ibidem habere quasi-« domicilium in ordine ad matrimonium, quin inquisitio facienda sit de « animo ibi permanendi per maiorem anni partem, facto verbo cum San-« ctissimo „ ». Sed citatus Auctor superius animadvertit: « Quodsi de « praedicto animo non constet, ad indicia recurrendum esse quae mo-« ralem certitudinem pariant », et infra inter alia citat illam decisionem S. Officii anni 1898.

Noldin autem in suo opere « *De principiis theologiae moralis* », *edit. IV, p. 148 in nota 2* ait: « Quaestionem controversam, num com-« memoratio sex mensium mere materialis in aliquo loco quin unquam « adfuerit animus ibi permanendi per maiorem anni partem, ad acquiren-« dum quasi-domicilii sufficiat, S. Officium dirimere noluit, in casu tamen « particulare eam sufficere declaravit S. Officium 9 novembris 1898 ».

Factum quod spectat. - Matrimonio inter actorem et Mildredam contracto assistebat uti testis auctorizabilis Canonicus Confalonieri, a parocho S. Marcelli de Urbe delegatus, idque prope Florentiam in sacello quodam privato. Cum in hoc sacerdote qualitas testis auctorizabilis non verificaretur nisi vi delegationis a parocho S. Marcelli acceptae, matrimonium in casu revera invalidum dicendum est, si constet Comitem Pasolinum Romae in paroecia S. Marcelli ***nullum habuisse domicilium.*** Etenim hoc probato, nullum aliud caput adduci potest, ex quo defectus assistentiae testis auctorizabilis suppleatur.

Et revera. *Primo* enim certum est, nullum alium parochum Sacerdoti Confalonieri dedisse delegationem ad assistendum matrimonio. Ceteroquin unus tantum, nempe parochus Ravennatensis - interim abstractione facta a parocho S. Marcelli de Urbe - hanc delegationem dare potuit; at ex actis clare liquet, istum parochum nullam omnino dedisse delegationem.

Secundo non minus certum est, matrimonium neque ex eo capite validum dici posse, quod sponsa, quae patriam suam reliquerat, tem-

pore matrimonii initi forte fuerit vaga. Nam dato etiam quod sponsa in America non amplius habuerit domicilium sed vaga fuerit, tamen ex hac ratione nequaquam affirmari potest matrimonium in casu esse validum. Etenim matrimoniis vagorum iuxta veriorem et communiorem Canonistarum sententiam valide assistere nequit nisi *parochus actualis commorationis* vagorum; non igitur *quilibet* sacerdos eorum matrimoniis uti testis auctorizabilis assistere potest. Atqui sponsa tempore matrimonii actualiter commorabatur *Florentiae,* idque in quodam diversorio, quod insuper extra territorium illius paroeciae situm erat, in cuius finibus matrimonium contractum est. Iamvero sacerdos Falconieri nequaquam erat parochus loci actualis commorationis sponsae, neque ab eo delegatus. Ergo nullum titulum legitimum ad assistendum matrimonium habuit.

Quae cum ita sint, tota quaestio eo reducitur, ut inquirendum sit, utrum, necne, Comes Pasolinus praeter domicilium Ravennatense, de quo nullum est dubium, habuerit etiam *Romae* domicilium vel quasi-domicilium, et quidem in domo paterna, quae intra fines paroeciae S. Marcelli sita est.

Sententia appellata abstinet solvere quaestionem an pater actoris, Senator Petrus Desiderius, Romae domicilium aut solum quasi-domicilium habeat, seu tempore matrimonii filii habuerit. « Si haec quaestio », ita sententia appellata, « pro quasi-domicilio Petri Desiderii in Urbe solvi « posset, ex argumentis quae modo laturi sumus certo certius appare- « ret, Pasolinum, maiorem factum aetate, hoc quasi-domicilium amisisse « et Ravennae tantum retinuisse domicilium ».

Tria autem argumenta a sententia appellata afferuntur ad probandum, quod filius, maior aetate factus, domicilium, respective quasi-domicilium, patris in Urbe reliquerit seu eo renuntiaverit. *Primum* argumentum desumitur ex mandato generali, quod pater filio dederat, administrandi nempe bona familiae Ravennae sita; *secundum* ex eo, quod filius Ravennae multis societatibus nomen dederat; *tertium* denique ex diversis litteris.

In primis praemittendum est patrem actoris *duplex domicilium* habuisse, unum Ravennae, ubi degebat aestate, et alterum Romae intra fines paroeciae S. Marcelli, ubi degebat hieme. Patrem enim etiam in Urbe verum domicilium habuisse, negari nequit. Etsi Romae non residebat nisi per certam anni partem seu hieme, idque propterea, quod ut senator conventibus senatorum in Urbe interesse debuit, tamen habentur duo illa elementa, quae constituunt domicilium in sensu canonico: *factum* habitationis nempe et *animus* ibi perpetuo manendi, si

nihil alio avocet. Neque dicatur, multos senatores Romae non habere domos instructas. In casu enim agitur solum de senatore Petro Desiderio, seu de patre actoris. Is autem in Urbe, domo locata et mobilibus propriis instructa, « larem et centrum rerum ac fortunarum « suarum » *(l. 7, § 1, C. De incolis, 10, 39)* constituit, seu talem habitationem ibi habuit, qualis ad constituendum domicilium ex iure canonico requiritur. Habetur autem etiam animus *perpetuo* in Urbe manendi, neque dici potest, hunc animum defuisse, quia *causa* manendi in Urbe, scilicet conventus senatorum, non fuerit perpetua. Nullibi enim requiritur *continua* habitatio, quae per absentias non interrumpatur, sed requiritur et sufficit *animus* perpetuo manendi, etsi quis post factum habitationis per menses vel per annos locum domicilii relinquat. Animus autem in casu ideo perpetuus erat, quia dignitas senatoria ex lege civili italica usque ad mortem perdurat.

Ad argumenta autem allata quod attinet, haec sunt animadvertenda. Sententia appellata probare intendit, actorem domicilium in Urbe habitum positive *deseruisse*. Iamvero rationes in duobus primis probationibus allatae non plene sufficiunt, ut *excludatur* animus continuandi etiam in Urbe domicilium hactenus habitum. Illa facta enim, scilicet administratio bonorum et datio nominis multis societatibus Ravennae, consistere possunt cum animo continuandi domicilium etiam in alio loco, praesertim si quis, uti actor revera fecit, singulis annis sese conferat illuc per aliquot menses. Tamen haec facta considerari possunt uti adminicula seu indicia intentionis deserendi pro semper domicilium in Urbe habitum, licet, his solis argumentis innixum, nullum tribunal ecclesiasticum poterit invalidum declarare aliquod matrimonium.

Verum *tertium* argumentum allatum est omnino convincens et in casu sufficit ad probandum, filium *abiecisse* animum continuandi in Urbe domicilium. Etsi enim agatur de scripturis privatis, tamen sunt optimum medium probandi illud quod est in votis actoris. Nam de animo iudicari nequit nisi per media externa quae animum manifestent. Iste autem animus in casu optime expressus fuit in multis litteris privatis, quae, tempore non suspecto, parentibus manifestabant quid filius de domicilio patris in Urbe relate ad semetipsum cogitaverit. Ipse enim expresse declaravit, se solummodo Ravennae larem constituisse, neque quidquam sibi esse commune cum domicilio romano patris. Quodsi autem nihilominus Romam venit ad invisendos parentes vel ad consulendum patrem de rebus administrationis bonorum familiae, seipsum vocat « pellegrino », « pianta esotica ecc. », quae omnia resultant ex litteris in actis extantibus et iam in textu sententiae appellatae abun-

danter relatis. Exclusus igitur erat animus redeundi Romam, ***ut ibi iterum perpetuo maneat;*** tempore enim visitationum aderat ibi solum corporaliter, ut ita dicatur, longe vero aberat ab eo animus seu intentio considerandi Romam ut suum domicilium in sensu canonico.

Attamen dicendum est, sententiam appellatam in suis probationibus inniti falso supposito. Sententia enim supponit, Comitem Pasolinum, postquam maior aetate factus sit, Romae ***habuisse*** domicilium, cum domicilium legale transierit in domicilium voluntarium. Iamvero filius, maior aetate factus, ***ne habuit quidem*** domicilium in Urbe. Cum processus super hoc puncto nullo modo fuerit instructus, paucis tantum innuatur supradictam affirmationem veritati esse concordem.

Comes Pasolinus, natus die 11 ianuarii 1876, a mense novembris 1894 usque ad mensem iulii 1897 Florentiae frequentabat scholam quandam scientiae socialis, uti resultat ex documento authentico in actis exstante. Interim vero, scl. die 11 ianuarii 1897, maior aetate factus est, et quamvis adhuc Florentiae commoraretur, tamen administravit, quemadmodum antea iam fecerat, bona familiae Ravennae. Superato autem examine mense iulii 1897, filius, iam antea maior aetate factus, se contulit Ravennam ut officio administratoris bonorum familiae fungeretur. Postea autem, die nempe 18 novembris 1898, Ravennae exaratum est mandatum generale, quo filio plena potestas coram lege civili data est.

Filius igitur, maior aetate factus, non secutus est patrem in Urbem, sed solummodo Ravennam, quo fiebat ut nonnisi Ravennae verum domicilium voluntarium acquisiverit. Etsi Romam veniebat ad invisendam familiam et ad negotia explenda, tamen domicilium legale quod uti minor aetate ibi habuit, non mutavit in domicilium voluntarium, cum illa duo elementa quae domicilium constituunt, in casu nequaquam adessent. Id autem probatur ex rationibus a sententia appellata adductis pro eo, quod filius domicilium romanum ***reliquerit.***

Quibus omnibus consideratis et sedulo perspectis, Christi nomine invocato, Nos infrascripti Auditores de turno, pro tribunali sedentes et solum Deum prae oculis habentes, decernimus, declaramus et sententiamus: ***Constare de matrimonii nullitate in casu,*** seu ad propositum dubium respondemus: ***Affirmative*** ad primam partem, ***negative*** ad secundam partem; statuentes praeterea, actorem ad omnes iudicii expensas teneri.

Ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum et ministris Tribunalium ad quos spectat, ut executioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam ss. Cano-

num, et praesertim *cap. 3, sess. XXV, de Reform.* Concilii Trid., iis adhibitis executivis et coërcitivis mediis, quae magis efficacia et opportuna pro rerum adiunctis extitura sint.

Romae, die 29 Decembris 1911.

Franciscus Heiner, *Ponens.*
Ioannes Prior.
Aloisius Sincero.

Sac. Tancredes Tani, *Notarius.*

SECRETARIA STATUS

EPISTOLAE.

I.

AD R. P. VICENTINI, SUPERIOREM GENERALEM INSTITUTI MISSIONARIORUM SANCTI CAROLI, QUORUM ZELUS PRO EMIGRANTIBUS ITALICIS MERITO COMMENDATUR.

Revmo Padre,

Ho ricevuto con piacere il foglio ed il relativo elenco che V. P. mi inviava in data del 21 Decembre p. p., e ben volentieri ho riferito al Santo Padre quanto Ella mi faceva conoscere intorno all'opera che in favore degli italiani emigranti in America va spiegando, con sempre migliore successo, cotesto Istituto dei Missionari di S. Carlo. Quanto se ne sia compiaciuta Sua Santità bene Ella lo può arguire dall'interesse grande e continuo che la Medesima ha sempre avuto per la religiosa assistenza e protezione dei poveri emigranti. Nel darmi pertanto l'incarico di esprimerle la paterna Sua soddisfazione per lo zelo e l'abnegazione colla quale i benemeriti Missionari di S. Carlo corrispondono alla loro santa vocazione, l'Augusto Pontefice inviava loro e specialmente alla P. V. larghissima benedizione apostolica da essere a ciascuno fonte dei necessari aiuti ed auspicio delle migliori celesti ricompense.

Con sensi di sincera stima passo, dopo ciò, al piacere di raffermarmi

di V. P.

15 Gennaio 1912.

Affmo nel Signore
R. Card. Merry del Val.

II.

AD R. P. C. ZOCCHI, S. I., OB LIBROS BEATISSIMO PATRI TAMQUAM FILIALE VENERATIONIS OBSEQUIUM REVERENTER EXHIBITOS.

Reverendo Padre,

Direi troppo poco se Le dicessi che il Santo Padre ha gradito i tre opuscoli, che la P. V. Gli ha testè inviato in devoto omaggio. La grande causa dell'insegnamento libero in Italia, che vi prende a patrocinare, Glieli ha resi di particolare interesse e gradimento. Sua Santità pertanto ne La ringrazia di cuore e si congratula con Lei, che sa così bene cooperare a ravvivare nei cattolici la coscienza di un dovere, che non può non farsi sentire gravissimo dinanzi a quella strage d'anime innocenti che si viene quotidianamente ed impunemente perpetrando nelle scuole laiche. Voglia Iddio, e Sua Santità se lo augura ben volentieri, che il grido generoso delle anime oneste contro il tentativo di togliere ai cattolici, colla libertà della scuola, la speranza di veder crescere le future generazioni nella fede del loro battesimo, segni il principio di un salutare movimento di redenzione. Avrà così anch'Ella la consolazione di avervi efficacemente concorso co' suoi scritti: e quella eloquenza, che, inspirata ad un sincero amore di Dio e delle anime, tanto la distingue tra gli oratori contemporanei, avrà il merito di aver servito ancora una volta alla difesa dei grandi interessi della Chiesa e del popolo.

In attestato di paterna benevolenza, l'Augusto Pontefice Le invia l'apostolica benedizione e con essa l'augurio d'ogni bene, ringraziando anche dei devoti sentimenti che V. P. Gli ha così nobilmente espresso in occasione della festa di S. Giuseppe. Ed io, mentre ho il piacere di dargliene la gradita notizia, aggiungo personali ringraziamenti per gli esemplari dei sullodati opuscoli cortesemente destinatimi, e profitto dell'incontro per raffermarmi con sensi di ben sincera stima

di V. P.

22 Marzo 1912.

Affmo nel Signore
R. Card. Merry del Val.

III.

AD R. D. EUGENIUM BODIN, CONGREGATIONIS MISSIONIS, OB EXEMPLAR BEATISSIMO PATRI REVERENTER EXHIBITUM OPERIS NUPER EDITI « ÉDITION DU NOUVEAU TESTAMENT. TEXTE GREC-LATIN ».

Révérend Monsieur Bodin,

Le Saint-Père Pie X a agréé avec une bienveillance toute particulière l'hommage que vous avez eu la filiale pensée de Lui faire de l'« Édition du Nouveau Testament, texte grec-latin », que vous avez récemment publiée avec l'approbation ecclésiastique.

Votre remarquable ouvrage, fruit de longues années si avantageusement consacrées à l'étude de nos Saints Livres, vient à son heure apporter une précieuse contribution aux travaux que les catholiques poursuivent avec toujours plus d'ardeur dans l'immense champ de l'Écriture Sainte.

Quoique l'Église n'ait pas pour le grec, comme pour la Vulgate, un texte officiel, il était, certes, désirable et utile qu'on eût pu mettre entre les mains des catholiques, et en particulier des séminaristes et des jeunes prêtres, un texte irréprochable, et aussi conforme que possible à l'original. C'est ce texte que vous tâchez de nous donner, et c'est à vous que revient le mérite d'avoir publié la première édition d'une œuvre de ce genre, faite par les catholiques.

Vous reproduisez ordinairement le manuscrit grec *B* du Vatican, du IVe siècle, mais en le confrontant avec les citations des Pères antérieurs au IVe siècle et en le collationnant avec les autres manuscrits du texte original les plus anciens qui sont parvenus jusqu'à nous.

Vous avez suivi de même, pour le texte latin, le *Vaticanus B* et les anciennes versions qui se trouvent confirmées par la Vulgate, dont vous indiquez, en note, les changements et les sources. Elles sont une preuve de l'excellence de la version latine revue par Saint Jérôme et adoptée par l'Église.

Le Souverain Pontife se plaît à vous féliciter de votre zèle et de votre important travail, et, avec Ses encouragements paternels, Il vous accorde de tout cœur la bénédiction apostolique, gage d'abondantes faveurs divines.

Je profite volontiers de cette occasion pour vous exprimer, avec mes félicitations, Révérend Mr. Bodin, mes meilleurs sentiments en Notre-Seigneur.

Le 1 Avril 1912.

R. Card. Merry del Val.

DIARIUM ROMANAE CURIAE

S. CONGREGAZIONE DEI RITI.

CONGREGAZIONE PREPARATORIA.

Il giorno 16 Aprile 1912, nel Palazzo Apostolico Vaticano, con l'intervento degli Emi e Rmi Sigg. Cardinali e col voto dei Rmi Prelati Officiali e dei Consultori Teologi, fu tenuta la Congregazione Preparatoria dei Sacri Riti per discutere il dubbio sopra l'eroismo delle virtù del Ven. Servo di Dio Giovanni Nepomuceno Neuman, Vescovo di Filadelfia, della Congregazione del SSmo Redentore.

SEGRETERIA DI STATO.

NOMINE.

Con biglietti della Segreteria di Stato, il Santo Padre si è degnato di nominare:

15 Aprile 1912. — L'Emo Sig. Cardinale Ludovico Billot, *Protettore della Società Bibliografica di Francia.*

16 Aprile. — L'Emo Sig. Cardinale Basilio Pompilj, *Protettore della Congregazione delle Suore della Risurrezione di N. S. G. C.*

21 Aprile. — Il Rmo P. Domenico Pasqualigo, Commissario della S. Congregazione di S. Uffizio, *Consultore della S. Congregazione Concistoriale.*

NECROLOGIO.

24 Aprile 1912. - Mons. Federico Filippo Abert, Arcivescovo Metropolita di Bamberga in Baviera.